МАҚСАДИМИЗ: ТИНЧЛИК ЯРАТУВЧИЛИК КОММУНИЗМ

Барча совет кишилари қатори областимиз меҳнаткашлари ҳам ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида «Ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати» тўғрисидаги докладини қизғин муҳокама қилмоқдалар ва маъқулламоқдалар. Фотомухбиримиз ўртоқ В. Салов кеча Тошкент электролампа заводида бўлиб ушбу расмни олди. Унда йиғув цехининг илғор ишчиси Я. Абдураҳмонова танаффус пайтида касбдошларига ўртоқ Н. С. Хрушчев докладини ўқиб бермоқда.

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

9-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 248 (2281).

15 ДЕКАБРЬ ШАНБА 1962 ЙИЛ

БАҲОСИ 2 ТИЙИН.

КОНГРЕССГА МУВАФФАҚИЯТ ТИЛАЙМАН

Қаршилик кўрсатиш ҳаракати қатнашчилари халқаро федерациясининг тўртинчи конгрессига

ВАРШАВА

Қадрли дўстлар!

Конгресс қатнашчиларини ва сизлар орқали иккинчи жаҳон уруши йилларида фашизмга қарши қаҳрамонона курашган миллионларча довюрак ватанпарварларни қизғин табриклаш билан ғоят мамнунман.

Ўтган урушда Қаршилик кўрсатиш ҳаракати катта роль ўйнади ва ҳозир, ер юзидаги ҳамма софдил кишилар тинчлик учун жиддий жанг олиб бораётган бир пайтда, уруш нима эканлигини яхши биладиган Қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг иштирокчилари термоядро уруши хавфига қарши, Ғарбий Германия реваншизмига қарши, ҳар қандай фашистик оқимларга қарши, халқлар тинчлиги ва осойишталигининг ишончли гарантияси бўлган ёппасига ва батамом қуролсизланиш учун курашга ижтимоий кучларни сафарбар этиш йўлида кўп иш қилмоқдалар.

Сизнинг конгрессингиз фашизмга қарши шиддатли кураш йилларида сизларни руҳлантирган юксак идеалларга амал қилиб, халқларнинг ер юзида мустаҳкам тинчлик учун курашига муносиб ҳисса қўшади, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз.

Конгресс ишига муваффақият тилайман.

Н. ХРУШЧЕВ.

Москва, 1962 йил 13 декабрь.

ХАЛҚ СЎЗИ

Қадрдонимиз Никита Сергеевич Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида қилган докладини эътиқод билан тингладик. Ўртоқ Хрушчев ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати ҳақида батафсил гапириб берди. Ҳа, партиямиз сўзи халқ сўзи.

Бригадамиз пахтакорлари бу йил 144 гектар ердан 39 центнердан «оқ олтин» кўтардилар. Аҳил коллективимиз сессия ҳужжатларидан руҳланган ҳолда дала ишларини яна ҳам қизитиб юбордилар. Ҳосилдан тозаланган еримиз сифатли шудгор қилиняпти. Ҳар гектар ерга 6—7 тоннадан маҳаллий ўғит жамғармоқдамиз. Бизнинг мақсадимиз битта. У ҳам бўлса она-Ватанга тобора кўпроқ «оқ олтин» етказиб бериш ва тинчлик ишига муносиб ҳисса қўшишдир.

Ли НИКОЛАЙ

Ўрта Чирчиқ районидаги «Полярная звезда» колхозининг бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

ИШОНЧИМИЗ КОМИЛ

Мен пенсионер коммунистман. Мамлакатимизнинг халқаро миқёсдаги тутаётган одил сиёсати бахтли кексаликнинг завқини сураётган биз меҳнат ва кураш ветеранлари қалбини ҳам қувонч ва ғурур туйғуси билан тўлдирди.

Коммунизм миллионлар меҳнати билан бунёдга келтирилади. Меҳнат қилиш учун эса тинчлик керак. СССР Олий Советининг сессиясида «Ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати» тўғрисида ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг докладини ўқиган ҳарбир киши Совет Ҳукуматининг тинчлик сиёсатини изчиллик билан амалга ошираётганлигига яна бир марта ишонч ҳосил қилади.

Х. ТОШХЎЖАЕВ

шахсий пенсионер.

ТИНЧЛИК ПОСБОНИ

— Никита Сергеевич Хрушчевнинг доклади ҳар бир совет кишиси қалбини беҳад қувончларга тўлдирди. Унда қудратли давлатимиз бундан буён ҳам жаҳонда тинчликни мустаҳкамлаш, турли халқаро масалаларни ўзаро музокаралар йўли билан ҳал қилиш йўлида куч-ғайратини аямаслиги яна бир марта таъкидлаб ўтилди, —дейди Тошкентдаги тайёр уйлар комбинати директори ўртоқ Каримов. — Коллективимиз жаҳонда тинчликнинг енгилмас посбони бўлган улуғ Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлаш учун астойдил меҳнат қилмоқда. Биз йиллик планни муддатидан бир ярим ойча илгари бажариб қўйган эдик. Қўшимча равишда яна 6 та кўпқаватли уйлар учун етадиган панеллар ишлаб чиқаришга аҳд қилганмиз.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

КАТТА КРЕМЛЬ САРОЙИДА

12 декабрь, сессиянинг учинчи куни эрталаб палаталарнинг алоҳида-алоҳида ўтказилган мажлисларида совет парламенти мамлакатимиз экономикасини ривожлантиришнинг етти йиллик бешинчи йилига мўлжалланган планини, белгиланган топшириқларнинг бажарилишини таъминлайдиган Давлат бюджетини ва 1961 йилги бюджетнинг бажарилишини яна муҳокама қилишга киришди.

Сессияда СССР геология ва ер ости бойликларини сақлаш министри **А. В. Сидоренко,** Туркманистон республикаси Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **Н. Байрамов,** Горький Халқ хўжалиги кенгашининг раиси депутат **В. М. Сухов,** депутат **Е. И. Аммосова,** Харьков область партия комитетининг биринчи секретари депутат **Н. А. Соболь,** Бошқирдистон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **Ф. З. Загафуранов,** «Радянська Украина» колхозининг раиси депутат **Г. Е. Буркацкая,** КПСС Хакасия область комитетининг биринчи секретари депутат **А. Г. Данковцев,** Тожикистон Компартияси Тоғли Бадахшон область комитетининг биринчи секретари депутат **Г. Джавов,** Қўриқ ўлка ижроия комитетининг раиси депутат **В. В. Мацкевич** Давлат бюджетини ва 1961 йилги бюджетнинг бажарилишини муҳокама қилиш юзасидан музокарага чиқиб сўзладилар.

Палаталарнинг алоҳида-алоҳида ўтказилган мажлисларида сессия кун тартибидаги дастлабки икки масала — СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1963 йилги Давлат плани тўғрисидаги, СССРнинг 1963 йилги Давлат бюджети ҳақидаги ва 1961 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши тўғрисидаги масалалар юзасидан музокаралар тамом бўлди.

* * *

Кундуз соат 4 да Катта Кремль саройида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлиси очилди.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин ўртоқлар залга кириб келганларида, депутат ва меҳмонлар уларни гулдурос, давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг қўшма мажлисида ҳозир бўлган Югославия Федератив Халқ Республикаси президенти, Югославия Коммунистлар союзининг бош секретари **Иосип Броз Титони,** шунингдек унинг ҳамроҳлари — Югославия Иттифоқ ижроия вечеси раисининг ўринбосари **А. Ранковични,** Сербия Халқ скупшчинасининг раиси **И. Веселиновни** ва Югославиянинг бошқа давлат арбобларини депутатлар ва меҳмонлар самимий табрикладилар.

Куба ер ислоҳоти миллий институтининг президенти Куба Республикаси бирлашган революцион ташкилотлар миллий раҳбарлигининг аъзоси **Карлос Рафаэль Родригес** бошчилигидаги Куба Республикасининг ҳукумат савдо делегацияси давомли қарсаклар билан кутиб олинди.

Қўшма мажлисда СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Халқ хўжалиги кенгашининг раиси, депутат **В. Э. Димшиц** якунловчи нутқ сўзлади.

СССР молия министри, депутат **В. Ф. Гарбузов** ҳам якунловчи нутқ сўзлади.

Олий Совет ССР Иттифоқининг 1963 йилги Давлат бюджети тўғрисидаги Қонунни ва СССРнинг 1961 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши ҳақидаги ҳисоботни тасдиқлаш тўғрисидаги қарорни якдиллик билан қабул қилди.

Сессия ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисидаги масалани қараб чиқишга киришади. Доклад қилиш учун СССР Министрлар Советининг Раиси, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, депутат **Н. С. Хрушчевга** сўз берилади.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг қарийб уч соат давом этган докладини зўр эътибор билан тингланди.

13 декабрда Катта Кремль саройида СССР Олий Совети Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг қўшма мажлисида ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг «Ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати» деган докладини эрталаб соат 10 да муҳокама қилиш бошланди.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Р. Козлов, А. Н. Касигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрушчев, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин ўртоқлар кириб келиши билан уларни депутатлар ва меҳмонлар гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

Музокаралар бошланди. Совет халқлари кўп миллатли улуғ оиласининг фикр ва ҳисларини ифодаловчи депутатлар минбарга чиқадилар.

БЕПОЁН ВАТАНИМИЗДА

16 МИЛЛИОН КВАДРАТ МЕТР ГИЛАМ

МОСКВА. Туркманистон ва Озарбайжон, Ўзбекистон ва Литва, Тожикистон ва Молдавиянинг жуда гўзал тўқилган гиламлари бутун дунёга машҳурдир. Гилам тўқувчи комбинатлар фақат шу йилнинг ўзидагина 16 миллион квадрат метр гилам ишлаб чиқардилар. Ана шуларнинг 80 процентидан ортиқроғини тўқишда капрон, штапель, лавсан ва нитрон каби синтетик ҳамда сунъий толалар қўлланилган.

РАНГЛИ ЦЕМЕНТ

ЧИМКЕНТ. Бу ердаги «АзНИИ» цемент» институтининг ходимлари Подольск цемент заводи билан ҳамкорликда абсолют оқ цемент тайёрладилар. Ана шу цементга турли табиий рудалар ёки органик бўёқлар қўшиш билан турли рангдаги цементлар олинади. Рангли цементдан уйларни бўяш, шифер ишлаб чиқаришда фойдаланса бўлади. Ундан турли архитектура ансамблларини пардозлашда ишлатиладиган плиталар тайёрлаш ҳам мумкин.

ҚАҲРАМОНЛАР — ЗАМОНДОШЛАРИМИЗ

Туркманистон Давлат нашриёти келгуси йилда 230 номдаги китоб нашр қилади. Шу жумладан туркман нефтчилари ҳаётини акс эттирувчи Т. Тагановнинг «Шабиби» романи, Б. Худойназаровнинг «Жангдан сўнг» повести ва бошқаларни нашр қилиш мўлжалланди. Бу асарларнинг қаҳрамони коммунизм қураётган замондошларимиздир.

ДУНЁДА БИРИНЧИ

ВЛАДИВОСТОК. Узоқ Шарқнинг балиқчилик саноати техника жиҳатидан дунёда энг яхши балиқ тутувчи флотга эга.

Ҳозир бу флот катта муз траулерлари — сузувчи кема-фабрикалари билан тўлдирилмоқда.

ПРОПАГАНДИСТЛАР ҚИШЛОҚҚА

КИЕВ. КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг материалларини пропаганда қилишда қишлоқдаги партия ташкилотларига ёрдам бериш учун 250 пропагандист қишлоққа жўнаб кетди. Улар орасида олимлар, маданият арбоблари, партия, совет ва хўжалик раҳбар ходимлари бор.

ПЛЕНУМ ҚАРОРЛАРИ — ОММАГА

ОЛМАОТА. Корхоналарнинг цехларида, ётоқхоналарда, доимий агитпунктларда қарийб 17 минг агитатор суҳбат ўтказмоқда. Уй қуриш комбинати, Қозоғистон темир йўли бошқармаси, Қозоғистон Халқ хўжалик кенгаши, ёғоч ишлаш комбинати ва бошқа корхона ҳамда муассасаларнинг партия ташкилотлари томонидан жамоатчилик асосида ташкил қилинган партия кабинетлари материалларни танлашда, методика соҳасида агитаторларга ёрдам кўрсатмоқдалар.

ВАТАН БАХТ-САОДАТИ ЙЎЛИДА

ВИТЕБСК. Витебск областидаги саноат корхоналарининг 60 дан ортиғи йиллик ишлаб чиқариш топшириқларини ҳозирдаёқ бажариб қўйди. Ишлаб чиқараётган маҳсулот ҳажми жиҳатидан Витебск областининг саноати 1964 йилги маррага етиб олди.

□ □ □

НАХОДКА. Приморьедаги Находка савдо портида порт ишчиларининг Владимир Коваль бошлиқ коммунистик меҳнат бригадаси катта меҳнат ғалабасига эришди. Бригада етти йилликнинг олтинчи йили ишлаб чиқариш топшириғини бажарди. (ТАСС).

ГАЗЕТА «ХАЛҚ КОНТРОЛИ» ДЕГАН ЯНГИ РУБРИКА ОЧДИ. ШУ РУБРИКА ОСТИДА БЕРИЛАДИГАН МАТЕРИАЛЛАРДА ТЕКИНХЎРЛАР, ЮЛҒИЧЛАР, БРАКЧИЛАР, КЎЗБЎЯМАЧИЛАР, БЮРОКРАТЛАР, ХАЛҚ МУЛКИНИ ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛУВЧИЛАР ВА ЖАМИЯТИМИЗНИНГ ОЛҒА БОРИШИГА ҒОВ БЎЛАЁТГАНЛАР ТАНҚИД УТИ ОСТИГА ОЛИНАДИ

ПЛАНЛАР САКРАМОҚДА

Рўзғор электр асбоблари заводи Тошкент шаҳар ижроия комитетининг маиший хизмат бошқармасига қарашли пешқадам корхоналардан ҳисобланарди. У бир неча йил давомида давлат планларини сурункасига ортиғи билан адо этиб келди. Етти йилликнинг тўртинчи йили ҳам яхши кўрсаткичлар билан бошланди. Биринчи квартал плани ортиғи билан адо этилди.

Лекин яхши кўрсаткичларга эришаётган корхона коллективи ҳаётида иккинчи кварталдан бошлаб қизиқ воқеалар содир бўлабошлади. Аслида-ку, иккинчи квартал плани ҳам ўринланиб, белгиланган 215 минг сўмлик ўрнига 244 минг сўмлик турли буюмлар тайёрланган эди. Лекин 30 июнда маиший хизмат бошқармаси раҳбарларининг жимжимадор имзоси билан юборилган антиқа кўрсатма бўйича завод учун янги план берилди. Шу планга мувофиқ иккинчи кварталда 235 минг сўмлик маҳсулот чиқариш керак эди.

Буни қарангки, бошқарма раҳбарлари 27 августда завод учун 1 миллион 90 минг сўм миқдорида янги, йиллик ишлаб чиқариш плани белгиладилар. Шунга асосан II кварталда 290 минг сўмлик махсулот тайёрлаш керак эмиш. Квартал плани бўйича ҳисоб-китоб қилиб қўйган завод коллективи доғда қолди. Чунки, 103,8 процент этиб бажарилган квартал плани янги планга мувофиқ 84,1 процентга тушиб қолди. Бу бошқарма раҳбарларининг планларни ҳеч қандай асоссиз ўзгартираверишларининг «самараси» бўлди.

Шу йилнинг тўққиз ойи ичида корхона плани тўрт марта ўзгарди. Бу, шубҳасиз, ишлаб чиқаришга зарар келтираётир.

Н. С. Хрушчевнинг КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумида қилган докладидаги гапларини эслатиб ўтмоқчимиз:

«Планларга жуда кўп ўзгартишлар ва тузатишлар киритавериш практикаси шу планларни етарли равишда асослаб ва ўйлаб тузмаслик ҳоллари борлигини кўрсатади. Бундай практика корхона учун қонун бўлган планнинг аҳамиятини пасайтириб юборади. Планнинг техника-иқтисодий ҳисоб-китобларига ва уни асословчи материалларга менсимаслик билан қараш кайфиятини туғдиради, давлат интизомини сусайтириб юборади».

Кези келганда яна бир воқеа устида тўхтаб ўтмоқчимиз. Бошқарма кўрсатмаси билан заводдаги айрим цехлар бошқа корхоналарга ўтказилди. Лекин бу корхоналарга фақатгина ишчи кучлари ўтказилди, холос. Қимматбаҳо асбоб-ускуналар эса «безовта» қилинмади, улар ҳамон эски цехда қаровсиз ётибди. Бошқарма бошлиғи ўртоқ Анишчук эса бу ачинарли аҳволни кўра-билатуриб, пиннагини ҳам бузмаётир.

Ўртоқ Анишчук, бу аҳвол қачонгача давом этади?

Н. ҲИКМАТУЛЛАЕВ.

ЗАНГЛАГАН ТРАКТОР

Раис тажанг эди.

— Бу қанақаси бўлди, — деди у хуноб бўлиб, —шудгорлашда охирги ўриндамиз. Лекин ёрдам беришмайди. Устахонага қатнай бериб, оёғимиздан айрила ёздик.

Ҳақли эътироз. **«Узсельхозтехника» Янгийўл район бўлимида (раиси Н. Макарова) техника ремонтига панжа орасидан қаралмоқда.** Янгийўлдаги «Москва» колхозидан келтирилган ДТ-54 ҳайдов трактори бу ерда икки ойдан бери занглаб ётибди. Техника ремонтини тезлатиш тўғрисида бу ерга келаётган шикоятларнинг ҳисоби йўқ.

Ачинарлиси шундаки, устахонадаги ремонт талаб машиналар ҳозир қор-ёмғирда қолди. Лекин техникага қиё боқувчи киши топилмаяпти.

Х. МУҚИМОВ

«Янгийўл» газетасининг ходими.

БОШҚАРМА ЧОРВАДОРЛАРИНИНГ ЮТУҒИ

ЯНГИЙЎЛ («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан). Ишлаб чиқариш бошқармасининг чорвадорлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленуми ва СССР Олий Совети сессияси материалларидан илҳомланган ҳолда ишлаб, янги-янги зафарларга эришмоқдалар. Бошқарма хўжаликлари давлатга гўшт сотиш йиллик планни муддатидан илгари бажарганликлари тўғрисида ғалаба рапорти бердилар. Давлатга 51060 центнер ўрнига 51316 центнер гўшт сотилди. Бунга Юқори Чирчиқ, Қуйи Чирчиқ, Чиноз районларининг меҳнаткашлари ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшдилар. Бу районлар давлатга пландан ташқари бир неча ўн центнердан гўшт топширдилар.

Шунингдек, бошқарма жун ва тухум сотиш йиллик планларини ҳам шараф билан адо этди. Давлатга 3660 центнер ўрнига 3674 центнер жун, 3 миллион 575 минг ўрнига 3 миллион 930 минг дона тухум сотилди.

Бошқарма чорвадорлари яқин кунларда сут сотиш планини ҳам бажариш учун астойдил ғайрат қилаётирлар.

ГАЗЕТА ТАНҚИДИГА ЭЪТИБОР БИЛАН МУНОСАБАТДА БЎЛАЙЛИК

Сирли кошоналар ва қўлтиқдаги ошналар

Редакциядан хат

□ □ □

«УЗЗАГОТВТОРГСИРЬЕ» БОШҚАРМАСИ ПАРТИЯ БЮРОСИНИНГ СЕКРЕТАРИ УРТОҚ СПИРИДОНОВАГА!

Газетамизнинг шу йил 23 сентябрь сонида босилган «Сирли кошоналар» сарлавҳали фельетонга юборган антиқа жавобингизни олдик. Конвертни очмай туриб, матбуот чиқишига жуда ҳозиржавоблик қилибсиз, деб ўйлаган эдик. Лекин ўқиб чиққач, хафсаламиз пир бўлди. Негаки, сих ҳам куймасин, кабоб ҳам тарзида иш тутибсиз. Тушуниб турибмиз, сизга ҳам қийин. Чунки ходимингиз-утилчи Шокир Мираъзамовнинг миси чиқиб қолди. Қандай бўлмасин, унинг ёнини олиш керак-да.

Шартта имзо чеккан «текширув акт»ларингизда комиссия бўлиб Мираъзамов уйига борганингиздан тортиб, уй анжомларини кўрганингизгача батафсил ёзибсизлар. Лекин ана шу иморат қайси маблағ ҳисобига гердайиб турганини сўраш хаёлларингизга келмабди-да? Ёки Мираъзамовнинг 75 сўм маошидан ташқари бошқа мўмай даромади борлигини ҳам билармидингизлар?

Қизиғи шундаки, «текширув акти» нуқул миш-мишлардан иборат. Мираъзамовнинг айтишичамиш, «Победа» қайнонасининг ҳовли сотган пулига келган. Гараж шунчаки бир усти ёпиқ бостирма, холос...

Хўш, миш-мишлар, тагсиз хулосалар билан кимни чалғитмоқчи бўласизлар? Ҳақиқатни ҳалигача ҳеч ким бўёлмаган. Буни сизларга ҳам уддалаш амри маҳол. Беш панжани оғзига тиққан текинхўрни нега энди бунчалик жонига оро кирасизлар? Ахир партия бюросининг секретари бўлатуриб, наҳотки шундай тутуриқсиз акт ёзишга қўлингиз борса? Коммунистга хос ростгўйлик, партиявий принцип қани? Масаланинг туб моҳиятига журттага тушунмаётганингиз кишини ажаблантиради. Мираъзамовнинг ноғорасига ўйнаганларингиз шох ташлашларингиздан маълум бўлиб турибди. Афтидан, унинг уйига борганларингизда у айтиб т у р г а н-у, сизлар ёзиб олгансизлар. Актнинг обрўсини ошириш учун эса сиз билан бирга ўринбосарингиз С. Виленкин, маҳаллий комитет раисининг ўринбосари Боймуҳамедов ва юристконсуль Чернятинлар ҳам дабдурустдан имзо чекворганлар.

Энди эркатойларингиз Шокир Мираъзамов устидан Октябрь район халқ суди чиқарган адолатли қарорни эшитинг. Мазкур иш халқ судида кўрилиб, Мираъзамовнинг текинхўрлиги исботланган. Халқ суди уни 2 йил муддатга Тошкентдан бадарға қилишга ва Беҳзод кўчасидаги 42-уйини ҳамда енгил «Победа» машинасини текин даромад ҳисобига орттирган деб мусодара этишга ҳукм қилди.

Хўш, бунга нима дейсизлар? Ёки ҳали ҳам Мираъзамовнинг бўёғи кетмаган машинаси билан «сирли кошона»сига ачинасизларми?

Кишиларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш, меҳнатсиз мол-мулк орттиришга уринаётган баъзи текинхўрларга қарши шафқатсиз кураш олиб бориш ўрнига, Шокир Мираъзамов каби ашаддий текинхўрларнинг қанот остига олинишини қандай баҳолаш керак?!

* * *

«УЗЗАГОТВТОРГСИРЬЕ» БОШҚАРМАСИ ПАРТИЯ БЮРОСИНИНГ ҚУЮШҚОНГА СИҒМАЙДИГАН БУ ХАТТИ-ҲАРАКАТИГА КИРОВ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИДАГИЛАР НИМА ДЕЯРКИН?

ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

КАТТА КРЕМЛЬ САРОЙИДА

Депутат В. С. ТОЛСТИКОВ нутқи

(КПСС Ленинград область комитетининг биринчи секретари)

Халқ хўжалигига раҳбарликни қайта қуриш соҳасида партия белгилаб берган чоралар, деди у, шунингдек мамлакатимизнинг 1963 йилги плани ва бюджетида кўзда тутилган амалий вазифалар Коммунистик партия ва Совет ҳукумати ўзининг асосий эътиборини тинчлик ишларига, экономикани юксалтиришга ва халқ фаровонлигини оширишга, яратувчилик мақсадларига қаратаётганлигини яна бир марта яққол кўрсатиб турибди. Буни давлатимизнинг тинчликсеварлиги ва унинг сиёсати ҳам зўр куч билан янгидан кўрсатиб бермоқда. Планетамиздаги ҳар бир соф виждонли киши чиқараётган хулоса шуки, коммунизм билан тинчликни бир-биридан асло ажратиб бўлмайди.

Улуғ Ленин ишлаб чиққан ва бизнинг мамлакатимиз, социалистик мамлакатлар мунтасил ўтказиб келаётган тинч-тотув яшаш принциплари ташқи сиёсатимизнинг бош йўлидир. Ҳамма халқларнинг ҳаётий манфаатларига жавоб берувчи бу принциплар империалистларнинг қутуриб қаршилик кўрсатишларига қарамай, қўпол зўравонлик сиёсатидан устун бўлиб чиқмоқда, конфликтларни тинч бартараф қилиш йўли, музокаралар олиб бориш йўли эса дадиллик билан олға бормоқда. Америка империалистлари томонидан Кариб денгизи районида бошланган кескин тангликни батамом тугатиш мақсадида бизнинг ҳукуматимиз ўтказаётган тадбирлар бунинг яққол намунасидир.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўзининг докладида очиқ кўрсатиб ўтдики, Кариб денгизи районидаги танглик ҳал қилинганлиги етилган бошқа халқаро проблемаларни ва, биринчи навбатда, қуролсизланиш проблемасини ечишга йўл очиб беради. Жуда катта моддий ресурслар, миллион-миллион кишиларнинг ақли ва қобилияти қирғин қуролларини яратишга, зўр бериб қуролланишни тўхтовсиз давом эттиришга қаратилаётганлигига инсоният тоқат қилолмайди. Энг хатарли нарса шуки, ядро қуролининг запаслари мавжуд бўлиб турган ҳозирги пайтда жаҳон уруши олови ловуллаб кетиши учун битта тасодифий учқун кифоя қилади. Шу сабабли, қаттиқ халқаро контроль остида ёппасига қуролсизланишни тезроқ амалга оширишга бутун кучини сарфлаётган ҳукуматимизнинг позициясини ленинградликлар бутун совет халқи билан бирга қизғин маъқулламоқдалар ва қувватламоқдалар.

Депутат В. А. АМБАРЦУМЯН нутқи

(Арманистон ССР Фанлар академиясининг президенти)

Биз, илм-фан ходимлари, ракета-ядро уруши тақдиди билан боғлиқ бўлган хавфнинг нақадар катталигини жуда яхши биламиз. Ҳамма мамлакатларнинг соф виждонли олимлари буни англаб ва ўз зиммаларидаги катта масъулиятни сезиб, урушга қарши чиқаётганликлари табиийдир.

Лекин биз, илм-фан ходимларининг урушни ёмон кўришимизга ва тинчлик учун курашаётганлигимизга яна бир асос бор. Гап шундаки, кўп мамлакатлардаги ва фаннинг турли соҳаларидаги олимларнинг куч-ғайратлари, чинакам илмий натижалар битта мамлакатга ёки давлатларнинг битта группасига мансуб бўлолмайди. Илм-фаннинг самаралари бутун инсониятники бўлиши лозим. Шунинг учун ҳам ҳозирги кунда, совуқ урушнинг ҳамма қийинчиликларига қарамай, социалистик ва капиталистик мамлакатларнинг олимлари кўпгина халқаро илмий иттифоқларда ёнма-ён туриб ишламоқдалар.

Масалан, мен халқаро астрономия иттифоқининг раҳбарлигида кўп йиллардан бери ишлаб келдим ва ҳозир ҳам ишламоқдаман. АҚШ ва СССР астрофизиклари ва астрономларининг шу ташкилотдаги бир-бирлари билан муносабатлари жуда яхши, деб сизларни ишонтиришим мумкин. Ернинг сунъий йўлдошларидан тинч мақсадларда фойдаланиш йўлида ҳамкорлик қилиш юзасидан Совет Иттифоқининг ташаббусига биноан, АҚШ билан ҳамкорлик қилиш тўғрисида битимга келинганлиги ҳаммамизни айниқса қувонтирди. Лекин космосни ўрганишдаги ҳамкорлик Ер атрофидаги фазо билан чекланиб қолмаслиги лозим. Иккита планеталараро космик станция: бири «Марс-1» совет станцияси, иккинчиси эса Американинг «Маринер-2» станцияси Қуёш системасининг энг яқин планеталарига — Марсга ва Венерага учишни ҳозирги пайтда давом эттирмоқда. Замонимиздаги мана шу энг ақлли иккита машина айни бир вақтда учиб бораётганлиги икки буюк давлатнинг тинч ҳамкорлик қилиш соҳасидаги жуда катта имкониятларидан далолат бериб турибди.

Космосни тинч забт этиш йўлида инсонни Ойга чиқариш, сўнгра эса келгусида инсонни яқин планеталарга юбориш сингари тағин ҳам қийинроқ проблемалар бизнинг олдимизда пайдо бўлишини эсга олсак, куч ва ғайратларимизни бирлаштириб ишлашимиз учун бизнинг олдимизда нақадар кенг йўл очилиши равшан бўлиб қолади.

Турли мамлакат олимларининг, жумладан, АҚШ ва Совет Иттифоқи олимларининг Антарктикани ўрганиш соҳасидаги амалий ҳамкорлиги жуда самарали бўлаётганлигини эслатиб ўтсак арзийди. Улар қутбдаги совуқнинг қийин шароитида бир-бирларига ҳамиша ёрдамлашмоқдалар. Жуда кенг миқёсда ўтказилаётган бу иш қимматли натижалар берди. Бундай мисолларни янада кўпайтириш, ҳеч шубҳасиз, ҳар иккала давлат ўртасидаги муносабатларни яхшилашга ёрдам беради.

Совет Иттифоқининг ташқи сиёсат масалаларидаги позицияси Н. С. Хрушчевнинг докладида чуқур ва батафсил баён қилиб берилди. Бу позиция бизнинг жуда қизғин ва якдиллик билан қўллаб-қувватлашимизга муносибдир, деб ҳисоблайман.

Депутат Ю. А. ГАГАРИН нутқи

(СССРнинг космонавт учувчиси)

Биз, космонавтлар, космосга учганимизда, планетамизни жуда баланддан кўриш бахтига муяссар бўлдик. Биз қитъалар тепасида учиб бораётганимизда Ер юзида яшаб турган одамларни ўйладик. Агар ҳамма халқлар аҳил бўлиб ҳаракат қилганларида эди, агар улар ўз кучларини бирлаштирганларида эди, нақадар кўп яхши, улуғ ишларни қилиш мумкин бўлур эди. Мана шу гўзал Еримизда яна қон тўкиш планлари тузилаётганлигини, баъзи агрессорлар еримизни чўл-биёбонга айланган ҳолда кўришни истаётганликларини ўйлаганингда, кишига жуда алам қилади. Бундай агрессорлар термоядро бомбаларни портлатиб, Еримизни куйдириб юбормоқчилар ва остин-устин қилмоқчилар.

Партиямиз ва халқаро коммунистик ҳаракатнинг тинчлик кучлари урушнинг олдини олишга қодир, деб чиқарган хулосалари тўғрилигини турмуш исботлади. Бас, шундай экан, планетамизнинг ажойиб қиёфасини уруш гирдоби ҳеч қачон вайрон қила олмайдиган бўлиши учун курашайлик.

Совет кишиси космосга биринчи марта учиб қайтганидан кейиноқ, Совет ҳукумати космик фазодан тинч фойдаланишни, Коинотнинг сирларини билиш учун ҳамма мамлакатларнинг куч ва ғайратини бирлаштиришни таклиф қилди. Совет ҳукумати ва Коммунистик партия шунга асосланмоқдаки, космик фазони тадқиқ қилиш ва ундан тинч мақсадлар йўлида фойдаланиш вазифаларининг ҳал қилинишидан ҳамма халқлар, бутун инсоният манфаатдордир. Шунинг учун ҳам мен ва менинг дўстларим бўлган космонавтлар космик фазодан тинч фойдаланиш соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари ўртасида яқинда тузилган битимни қизғин маъқулламоқдамиз.

Шундай битим тузилганлиги, ҳатто, жуда мураккаб халқаро вазият шароитида ҳам музокаралар олиб бориш ва тинч ҳамкорлик қилиш идеяси ўзига зўр бериб йўл очаётганлигини кўрсатиб турибди. Биз, совет космонавтлари, Америка космонавтлари билан бирга космосни ўзлаштиришга, жаҳон фани манфаатлари йўлида, одамларнинг бахт-саодати йўлида ҳамкорлигимизни кенгайтиришга тайёрмиз.

Жонажон Коммунистик партияни ва Совет ҳукуматини, сизларни, ўртоқ депутатлар, ишонтириб шуни айтишга ижозат бергайсизки, жангчи-авиаторлар Ватанимизнинг тинч осмонини муҳофаза қилмоқ учун ўз кучларини аямайдилар. Космонавт учувчилар эса, менга: биз улуғ социалистик Ватанимизнинг шон-шуҳратини ошириш учун янги космик учишларга тайёрмиз, деб айтишни топширдилар.

Суратда: Тошкент тепловоз депосининг смена мастери М. Каримов ўз ҳамкасблари билан ўртоқ Н. С. Хрушчев доклади тўғрисида суҳбатлашмоқда. И. Глауберзон фотоси.

Депутат В. М. ПЕТРИШЧЕВА нутқи

(М. В. Фрунзе номидаги Москва ип газлама фабрикасининг йигирувчиси)

Ҳукуматимизнинг бошлиғи гапириб ўтган масалалар бизни ҳаммадан аввал ва ҳамма нарсадан кўпроқ шунинг учун ҳам қизиқтирадики, бу масалалар уруш ва тинчлик, ҳаёт ва мамот, ғам ва бахт масалаларидир. Халқаро ишлар билан қизиқмаётган кишини бизнинг орамиздан топиш қийин. Биз ҳамкасб ўртоқларимиз билан уйимиз ва фабрикамиздан бир неча минг километр нарида: Кариб денгизи районида ҳам, Ғарбий Германияда ҳам, Африкада ҳам, Жанубий Вьетнамда ҳам бўлаётган воқеаларни қизғин муҳокама қилмоқдамиз.

Бизнинг ҳукуматимиз, бизнинг партиямиз улуғ тинчлик ишини қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқдалар. Урушнинг нималигини яхши биламиз, шунинг учун ҳам биз урушни истамаймиз. Ҳатто, ёш аёл бўлган мен ҳам, урушнинг дастлабки йилларини ҳанузгача эсимдан чиқарганим йўқ. Уруш мени болалик фароғатидан маҳрум қилди. Уруш мени отамдан жудо қилди. Ўша вақтда менинг онам 25 ёшда эди — менинг ҳозирги ёшимда эди. Онамнинг мен билан уч боласи бор эди. У, уч бола билан бева қолди, урушнинг оғир йилларида уч болани боқишга мажбур бўлди. Уруш натижасида азоб чеккан бошқа совет оилалари сон-саноқсиз!

Агар империалистлар уруш бошласалар, бутун халқимиз битта ҳам киши қолмай, бир жон-бир тан бўлиб, Ватанимизни ҳимоя қилишга, коммунизмнинг улуғ ишини ҳимоя қилишга отланади. Агрессия тўғрисидаги жиноятқорона планлар режасини тузаётганлар буни асло унутмасликлари керак. Биздаги бир қўшиқда бундай дейилади:

Урушга биз моҳир бўлсак ҳам,
Лекин истамаймиз урушни.
Яна қонлар тўкилмасин деб,
Тўхтатмаймиз асло курашни.

Биз ўзгаларнинг ерларини босиб олишга интилмаймиз, бошқа халқларнинг турмушига аралашмаймиз.

Албатта, биз бошқа мамлакатлардаги ака-укаларимиз ва опа-сингилларимиз ўзларининг турмушларини яхшилаш учун олиб бораётган курашларига бепарво қараб турмаймиз ва янги турмуш қураётган халқларни кулфатда қолдирмаймиз. Биз кубалик қардошларимизни ҳам кулфатда қолдирмадик, уларнинг бошига тушган интервенция таҳдидини, уруш таҳдидини даф қилдик.

Ҳозирги вақтда Албаниянинг раҳбарлари сингари «ўзибилармон» кишилар ҳам борки, Кариб денгизи районидаги танглик бартараф қилинганлиги уларга маъқул бўлмабди. Улар бошқаларни уриштириб, томоша қилишни истайдилар. Бизнинг фабрикамизда: даҳанаки жанг қиладиган кишининг қўлидан иш келмайди, дейишади. Ҳозир империалистлар мана шундай «ўзибилармон» кишилардан катта умид қилмоқдалар. Совет давлатининг доно сиёсати туфайли тинчлик иши катта ғалаба қозонганлигини ҳозир фақат сиёсий кўрларгина пайқамаётирлар. Бу ғалаба эса бизнинг энг катта ғалабамиздир.

Тинчлик учун курашда хотин-қизларнинг роли жуда катта. Бугун мен бутун дунё хотин-қизларига мурожаат қилиб, шуни айтмоқчиман: ўтган воқеаларнинг сабоқларини унутмангиз, империалистларнинг ўт билан ўйнашишларига йўл қўймангиз. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида, барча ядро синовларини тақиқлаш тўғрисида дарҳол битимлар тузилиши учун биргаликда курашайлик! Бундай битимлар ҳаммамизга ҳам керак.

Депутат Н. С. ТИХОНОВ нутқи

(Ёзувчи, Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг раиси)

Ҳукуматлар халқларнинг овозига қулоқ солмайдиган вақтлар ўтиб кетди. Термоядро урушининг яллиғи тинчликни ҳимоя қилаётган кишиларнинг ҳаммасини — тинчлик учун кураш жаҳон ҳаракатининг қатнашчиларини ҳам, зўр бериб қуролланишга қарши, ядро бомбасига қарши, мустамлакачиликка қарши курашаётган ҳамма ташкилотларни ҳам, кўзга кўринган жамоатчилик арбобларини, оддий кишиларни ҳам оёққа турғизди.

Уруш халқаро низоларни ҳал қилиш воситаси бўлиши мумкин эмас ва бундай восита бўлмаслиги лозим. Халқлар ўзларининг қаттиқ кураш олиб боришлари билан ҳукуматларнинг мустаҳкам тинчлик йўлини топишларига ёрдам беришлари мумкин ва лозим. Шу жиҳатдан қараганда, ёппасига қуролсизланиш ва тинчлик учун курашга бағишланиб шу йил июль ойида Москвада бўлиб ўтган Жаҳон конгресси дунёдаги энг катта воқеаларнинг бири бўлди. Бу конгресс энг хилма-хил оқимлар ва группаларнинг жуда кўп намояндаларини биринчи марта бирлаштирди. Шу конгрессда қуролсизланишнинг ва мустаҳкам тинчликнинг юксак идеяларини амалга ошириш учун курашнинг муштарак платформаси топилди.

Қандай хилма-хил кучлар умумий иш учун ва умумий мақсадлар учун бирлашдилар? Жаҳон Тинчлик Кенгаши, тинчлик тарафдорларининг барча миллий ҳаракатлари, Осиё ва Африка мамлакатларининг бирдамлик ҳаракатлари, Жаҳон касаба союзлари федерацияси, атом ва водород бомбасига қарши кураш умумяпон кенгаши, ядро қуролини тарк қилиш учун инглиз ҳаракати, Халқаро демократик хотин-қизлар федерацияси, Латин Америкасининг миллий мустақиллик учун кураш конференцияси, Умум Африка меҳнаткашлари иттифоқи ҳамда бошқа жуда кўп ҳаракатлар ва ташкилотлар мана шундай кураш йўлида бирлашдилар. Мана шундай қудратли куч битта мақсад йўлида бирлашиб тинчлик ишига хизмат қила олмайдими, ахир? Бу куч тўхтовсиз ўсмоқда, чунки у ҳамма халқларнинг одамларини қайси динда бўлишидан, қайси ирққа ва сиёсий маслакка мансуб бўлишидан қатъи назар, бирлаштирмоқда.

Тинчлик ҳимоячиларининг сафларига янгидан-янги кишилар тобора кўпроқ қўшилмоқда, шу сабабли, биз бу кишиларнинг сони тўхтовсиз кўпайиши учун ҳамма чораларни кўришимиз лозим. Зўр бериб қуролланишга қарши курашаётган халқнинг қудрати дунёга зўравонлик позициясидан қараётганларни ўз ниятидан қайтишга мажбур этиши мумкин.

Совет кишилари тинчлик учун курашда биринчи сафда турибдилар. Улар Совет ҳукуматининг тинчликсевар ленинча ташқи сиёсатини батамом ва тўла равишда қувватлайдилар ҳамда ҳозир Совет ҳукумати бошлиғи Никита Сергеевич Хрушчевнинг доклади юзасидан «Бу тинчлик сиёсати тўла равишда маъқуллансин!» деган резолюцияни чин кўнгилдан таклиф қиладилар.

Депутат В. А. СВЕТЛИЧНИЙ нутқи

(Тракторлар ва қишлоқ хўжалик машиналарини синаш Кубань илмий тадқиқот институтининг механизатор-звено бошлиғи)

Депутат ўртоқлар! Мени ўз депутати қилиб сайлаган Краснодар округининг тўрт миллион саккиз юз минг граждани номидан СССР Олий Советининг сессиясини ишонтириб шуни айтишга ижозат бергайсизки, биз ҳукуматимизнинг ташқи сиёсат йўлини батамом ва тўла равишда маъқуллаймиз, тинчликни мустаҳкамлаш йўлида кўрилган, Никита Сергеевич Хрушчевнинг ёрқин ва сермазмун докладида баён қилинган тадбирларни қувватлаймиз.

Совет мамлакати йилдан-йилга гуллаб-яшнаб бораётганлигини, совет кишисининг турмуши фаровон бўлаётганлигини ҳаммамиз кўриб турибмиз. Шунинг учун ҳам завқланиб ишламоқдамиз ва қалбимиз севинчга тўла. Лекин бизнинг муваффақиятларимиз, социалистик мамлакатлардаги қардош халқларнинг муваффақиятлари чет эллардаги баъзи кимсаларга ёқмаётган бўлса керак. Империалистик доиралар, ақлдан озган атомбозлар бизнинг тинч экинзорларимиз, меҳнатда эришган барча муваффақиятларимиз дашт ёнғинида бўлгани каби термоядро урушининг алангасида ёниб кул бўлишини орзу қилмоқдалар.

Совет кишилари урушнинг нималигини яхши эслайдилар. Гитлерчи босқинчиларга қарши курашда менинг отам ҳалок бўлди, иккита акам ҳалок бўлди. Уруш йилларида кулфат тортмаган оилани бизнинг орамизда топиб бўлмайди. Лекин Америка империалистлари жаҳонни янги уруш гирдобига тортган ва бутун инсоният ташвишга тушиб қолган кунларда совет кишилари фақат ўтмишни, ҳалок бўлган оталари, эрлари ва ака-укаларинигина ўйлаганлари йўқ. Биз келажакни, болаларимизнинг тақдирини, бутун инсониятнинг тақдирини ўйлаб ташвишландик.

Ҳозир бутун инсоният Совет ҳукуматига ва шахсан Никита Сергеевич Хрушчевга революцион Кубани ва бутун дунёда тинчликни ҳимоя қилиш йўлида донишмандлик билан қатъий ҳаракат қилганликлари учун ташаккур айтмоқда.

Совет халқи Совет ҳукуматининг Кариб денгизидаги тангликни ҳал қилиш йўлидаги ҳаракатларини маъқуллаб, Ленин партиясига ва Совет ҳукуматига туҳмат қилаётганларни қатъиян қоралайди. Биз, совет кишилари, тинч-тотув яшашнинг ленинча сиёсатини, бирдан-бир тўғри ва оқилона сиёсатни, халқлар ўртасида мустаҳкам тинчлик сиёсатини маъқуллаймиз. Жонажон Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг барча тинчликсевар халқлар қувватлаётган ленинча йўли тинчлик ва инсоният тараққиёти ишини мустаҳкам таъминламоқда.

Депутат Ё. С. НАСРИДДИНОВА нутқи

(Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси)

Депутат ўртоқлар! Биз ССР Иттифоқи Министрлар Советининг раиси ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати тўғрисидаги докладини зўр эътибор ва қониқиш билан тингладик.

Никита Сергеевичнинг ажойиб докладини тинглар эканмиз, ҳаммамизнинг қалбимиз совет ташқи сиёсатининг бош йўлини чинакам ленинча принципиаллик билан, оқилона, узоқни кўриб амалга ошираётган шонли Коммунистик партиямиз ва жонажон Совет ҳукуматимиздан фахрланиш туйғуси билан тўлиб-тошди.

Совет ҳукумати ўз куч ва ғайратини изчиллик билан, ҳормай-толмай термоядро урушининг олдини олишга, халқаро кескинликни юмшатишга ва ижтимоий тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашини таъминлашга қаратмоқда. Бутун совет халқи бу ленинча сиёсатни якдиллик билан маъқулламоқда ва тўла қўллаб-қувватламоқда. Тинчликни сақлаб қолишдан манфаатдор бўлган ҳамма кишилар мамлакатимизни ҳаққоний равишда уруш кучлари йўлида турган қудратли қояга қиёс қилмоқдалар. Куба теварагидаги ташвишли кунларда инсоният тинчлик кучлари уруш кучларини жиловлаб қўя олишига яна бир марта ишонч ҳосил қилди. Совет ҳукумати ва шахсан Никита Сергеевич Хрушчевнинг дадил ҳаракати, қаҳрамон Куба халқининг ва унинг раҳбарларининг мардлиги, социалистик мамлакатлар ва барча тинчликсевар кучларнинг Куба билан ҳамнафаслиги умумий тинчликни сақлаб қолди. Кубада революция ғалабаларини ҳимоя қилди. Бу — ақл-идрокнинг телбалик устидан, тинчлик кучларининг уруш кучлари устидан қозонган буюк ғалабасидир. Ўртоқлар бир ўйлаб кўринг: агар Совет ҳукумати Кариб денгизи районида ҳарбий конфликтни бартараф қилиш учун тез ва кескин чоралар кўрмаганда эди, ҳозир ер шари термоядро урушининг кунпаякун қилувчи олови билан қопланиши мумкин эди.

Фақат марксизм-ленинизмдан алоқасини бутунлай узган кишиларгина ҳозир албаниялик догматиклар айтаётгандек тинч-тотув яшаш «антимарксистик концепция», «империализм билан яқинлашиш ва қўшилиб кетиш йўли» деб масъулиятсизлик билан игвогарлик гапларини айтишлари мумкин. Албаниялик марксизм-ленинизмдан қайтган кишиларнинг бутунлай туҳматдан иборат гаплари совет кишиларининг тинчлик манфаатларини, халқларнинг ҳаётий манфаатларини қадрлайдиган барча кишиларнинг ғазабини қўзғатмоқда.

Совет халқи қаҳрамон Куба, унинг меҳнаткашлари иши учун буюк курашчи ўртоқ Фидель Кастро бошлиқ ҳукуматига ҳайрихоҳлик билан қарайдилар. Биз кубалик ака-укаларимизга ва опа-сингилларимизга қалбимиздан чиқариб: «Қадрли ўртоқлар, сизлар Совет Иттифоқига, совет кишиларига — самимий дўстларингизга дадил ишонишингиз мумкин, биз ҳамиша сизлар билан биргамиз!» деймиз.

Депутат ўртоқлар! Совет Иттифоқи социал-иқтисодий системаси турлича бўлган давлатлар ўртасида тинч-тотув яшаш сиёсатини изчиллик билан амалга ошира бориб, миллий мустақиллик учун, мустамлакачиликнинг ҳамма формалари ва кўринишларини батамом тугатиш учун, мустамлакачилар устидан қозонилган ғалабани мустаҳкамлаш учун курашаётган халқларга жуда катта ёрдам бермоқда ва қўллаб-қувватламоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси қабул қилган мустамлака мамлакатларга ва халқларга мустақиллик бериш тўғрисидаги Декларациянинг ташаббускори бўлган Совет Иттифоқи бу тарихий Декларациянинг тезроқ амалга оширилиши учун бутун кучини сарфламоқда.

Ҳозирги шароитда социалистик давлатларнинг Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги ёш миллий давлатлар билан ҳар томонлама иқтисодий ҳамкорлик қилиши алоҳида аҳамият касб этмоқда. Сўнгги йилларда Совет Иттифоқининг ана шу мамлакатлар билан иқтисодий ва техника ҳамкорлиги кенгайди. Ҳозир совет халқининг куч-ғайрати коммунистик қурилишнинг улкан планларини бажаришга йўналтирилган бўлишига қарамай, биз дўстона давлатларга техника соҳасидаги ҳам тажрибаларимизни ўргатмоқдамиз, ҳам машина-ускуналар, ҳам материаллар билан ёрдам бермоқдамиз. Бундан бошқача бўлиши ҳам мумкин эмас. Биз иқтисодий жиҳатдан кам тараққий этган мамлакатларга ёрдам бериб, ўзимизнинг социалистик интернационал бурчимизни адо этмоқдамиз. Совет Иттифоқи ўзи ёрдам бераётган мамлакатларга ҳеч қандай сиёсий шартлар қўймайди. Бизнинг ягона мақсадимиз — мустамлакачилик меросини тезроқ тугатишда, халқ хўжалигини ривожлантиришда, қашшоқлик, касаллик, саводсизликни тугатишда уларга ёрдам беришдир.

Бизга, Ўрта Осиё совет республикаларининг вакилларига бу мақсадлар айниқса яқинроқ ва тушунарлироқдир. Ахир ўтмишда Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон ва Киргизистоннинг аҳволи мустамлакалар аҳволидан қолишмас эди-да. Россия империясининг собиқ мустамлака ўлкалари эндиликда гуллаб-яшнаётган социалистик республикаларга айланди. Мисол учун Ўзбекистонни олиб кўрайлик. Ҳозир республикада 100 хил саноат тармоғи, мингдан ортиқ корхона бор. Биз дунёдаги 58 мамлакатга саноат маҳсулоти етказиб бермоқдамиз. Қишлоқ хўжалиги жуда илгарилаб кетди. Пахта етиштириш 1913 йилдагига нисбатан деярли 6 баравар кўпайди. Маданият соҳасида қандай ажойиб ўзгаришлар юз берганини айтмайсизми! Ўтмишда аҳолиси ёппасига саводсиз бўлган Ўзбекистон ҳозир аҳолининг ҳар 10 минггига студентлар сони жиҳатидан АҚШ, Англия, Франция, Германия Федератив Республикаси, Италия ва бошқа капиталистик мамлакатлардан ўзиб кетди. Халқ интеллигенциясининг ажойиб кадрлари ўсиб-етишди. Ўзбекистон олимларининг номи Ватанимиздан ташқарида ҳам машҳурдир, улар Нью-Йоркда ва Лондонда, Парижда ва Токиодаги илмий форумларда сўзга чиқмоқдалар. Буларнинг ҳаммаси бир авлоднинг ҳаёти давомида юз берди!

Англиянинг БМТ даги вакили Патрик Дин каби кишиларнинг масъулиятсизлик билан айтган гапларидан фақат кулиш мумкин. Патрик Дин фактлардан кўз юмиб, совет Ўрта Осиёсида ҳеч қандай ўзгариш бўлгани йўқ деб такрорламоқда. Ҳа, букирни фақат тобут тузатади.

Социалистик Ўзбекистоннинг муваффақиятлари турли мамлакатлардаги минг-минглаб кишиларнинг эътиборини ўзига тортмоқда.

Биз ҳозир совет халқининг, шу жумладан Ўрта Осиё республикалари халқларининг ёрдами туфайли бир вақтлар қолоқ бўлган ва эзилган халқлар қаддини ростлаб олаётганлигидан, ўз мустақилликлари ва тараққиётининг иқтисодий базасини вужудга келтираётганликларидан қувонамиз.

Қўшнимиз Афғонистонни олиб кўринг. Совет Иттифоқининг ёрдами билан Афғонистонда сўнгги йилларда 17 корхона ва объект, шу жумладан Кобил районида авторемонт заводи, замонавий нон заводи, йирик ирригация иншоотлари, автомобиль йўллари қурилди ва фойдаланишга топширилди. Бу Афғонистон халқ хўжалигини муваффақиятли ривожланишига ёрдам бермоқда, шарқий қўшнимиз билан дўстликни мустаҳкамлашга, бинобарин, тинчлик ишини мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда. Афғонистон билан дўстона муносабатларимиз — тинч-тотув яшаш сиёсати амалга оширилаётганлигига яхши мисол бўла олади.

Депутат ўртоқлар! Осиё ва Африкадаги кўпгина ёш миллий давлатлар бетарафликни ўз сиёсатлари деб эълон қилиб, социалистик мамлакатлар билан биргаликда тинчлик учун курашмоқдалар, урушни тайёрлашга актив қарши чиқмоқдалар. Бу давлатларнинг жаҳон сиёсати майдонига чиқиши кучлар нисбатини тинчлик фойдасига ўзгартириб юборди.

Никита Сергеевич Хрушчев кўрсатиб ўтганидек, бутун инсониятнинг деярли тўртдан бир қисми яшайдиган давлатларда бетарафлик сиёсатининг ўтказилиши ҳозирги замон шароитида агрессив ҳарбий блоклар фаолияти таъсир доирасини чегаралаб қўйди, бинобарин — тинчлик зонасини кенгайтирмоқда, уруш хавфини камайтирмоқда. Ҳозир дунёдаги ўнлаб бетараф мамлакатлар халқаро ҳаётнинг туб масалаларида социалистик давлатларнинг позицияларига яқин позицияда турибдилар.

Осиё ва Африканинг кўп мамлакатлари ўтказиб келаётган бетарафлик сиёсати барча халқларнинг манфаатларига мосдир. Империалистларнинг бу сиёсатни қоралашга ва уни барбод қилишга уринишлари тинчлик ишига ҳамда Африка, Осиё мамлакатларининг миллий қайта тикланишига зарар етказади. Бу уринишлар Осиё ва Африкани тинчлик зонасидан ўзаро низолар зонасига айлантиришга қаратилгандир. Империалистлар «Ажратиб ташла ва ҳукмронлик қил» деган маълум принципга амал қилиб, олдинги мустамлакачилик тартибларини тиклашга, Африка, Осиё мамлакатларини агрессив ҳарбий блокларга жалб қилишга уринмоқдалар.

Совет Иттифоқи бетараф давлатларнинг умумий тинчликни мустаҳкамлаш ҳамда мустамлакачиликни тугатиш ишига қўшган ҳиссаларини юқори баҳолайди ва бу давлатлар билан дўстлик ва ҳамкорликнинг қадрига етади.

Ҳиндистон-Хитой чегара конфликти билан боғлиқ бўлган воқеалар биз, совет кишиларида ачиниш ҳисларини туғдирмоқда. Қардош халқ Хитойи ва биз билан дўстона муносабатда бўлган Ҳиндистон Республикаси мустамлакачилик ва империалистик ҳарбий блокларга қарши курашда, тинч-тотув яшаш принципларини амалга ошириш учун курашда, Осиё халқларининг ҳамкорлигини мустаҳкамлаш йўлида кўп иш қилдилар. Ҳиндистон-Хитой чегарасидаги тўқнашувлар Африка ва Осиё мамлакатлари озодлиги ва мустақиллигининг қадимдан душмани бўлганларнинг тегирмонига, тинчлик душманларининг тегирмонига сув қуяди.

Империалистлар низони кучайтиришдан фойда олиш учун ҳеч нарсадан тап тортмаётирлар. Низо чиққан районга Ғарб эмиссарлари кела бошлади, улар низо алангасини ўчириш учун куч сарфлаётганлари йўқ. Аксинча, улар ўт устига мой сепмоқдалар. Америка элчиси Гарриман ва Англия министри Сэндиснинг яқинда Ҳиндистонга қилган сафари ана шундан далолат бермайдими? Бутун ғарб буржуа матбуоти Ҳиндистонни чегара жанжалини тинч йўл билан ҳал қилмасликка очиқдан-очиқ ундамоқда.

Ғарб империалистик доираларининг нияти равшан: улар томонларнинг ярашувига халақит бериб, Ҳиндистонни бетарафлик сиёсатидан воз кечишга мажбур қилиш, у ерда Ҳиндистоннинг ҳарбий блокларда қатнашмаслик сиёсатига бошдаёқ қарши бўлиб чиққан реакция кучларининг мустаҳкамланишига қулай шароит яратиш учун уринадилар.

Табиийки, Осиё ва Африканинг бетараф мамлакатлари империалистик доираларнинг бундай активлашиб қолганликларидан ташвишланмоқдалар. Осиё ва Африка мамлакатлари империалистик доираларнинг бетараф давлатларнинг орасига игво солиб, уларни ҳарбий тўқнашувлар йўлига тортиш учун уринишларига қарши Ҳиндистон-Хитой низосини тинч йўл билан ҳал қилиш тарафдори бўлиб чиқмоқдалар.

Биз ақл-идрок тантана қилади, тинч-тотув яшаш ва давлатлар ўртасида дўстона ҳамкорлик йўли устун келади, Ҳиндистон ва Хитой ҳукуматларининг холис ниятлари чегара жанжалини ҳар икки тарафнинг манфаатини кўзлаб, бутун дунёда тинчлик тарафдори бўлган барча кишиларнинг манфаатларини кўзлаб ҳал этишда ўз ифодасини топади, деб умид қиламиз.

Депутат ўртоқлар! Мен аминманки, тинчлик учун, халқлар бахти учун оташин курашчи ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги Совет ҳукуматининг изчиллик билан амалга ошираётган ленинча тинчликсеварлик сиёсатини биз ҳаммамиз, бутун совет халқи якдиллик билан маъқуллаймиз десам, барчамизнинг фикр ва туйғуларини ифодалаган бўламан.

Кўп миллатли буюк совет давлати ленинча идеяларнинг — халқларнинг қардошлиги, ўзаро тенгҳуқуқли ҳамкорлиги ва дўстлиги идеяларининг енгилмас кучини бутун дунёга намойиш қилмоқда.

Шу йил 30 декабрда Совет Иттифоқи халқлари шонли тарихий воқеани — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 40 йиллигини нишонлайди. Жонажон Ильичимиз бу улуғ Иттифоқни ташкил этишнинг ташаббускори бўлиб чиққан эди. Халқларнинг ленинча дўстлиги — бизнинг энг буюк ғалабамиздир. Халқимизда: дўстлик ва қардошлик — энг катта бойлик, деган мақол бор.

Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг доно сиёсатидан, КПСС XXII съезди ва Марказий Комитет ноябрь Пленуми қарорларидан руҳланган Ўзбекистон меҳнаткашлари барча совет кишилари каби етти йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун курашда кучларига-куч, ғайратларига-ғайрат қўшиб ишлайдилар, коммунизмнинг ёрқин биносини қуриш каби буюк ишга, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига муносиб ҳисса қўшадилар. (Қарсаклар).

Депутат А. А. ГРОМИКО нутқи

(СССР ташқи ишлар министри)

Яқиндагина жаҳон шундай кескин пайтни бошидан кечирдики, деди министр, иккинчи жаҳон урушидан кейин бўлган энг ўткир конфликтларнинг биронтаси ҳам бу кескинликка тенглаша олмайди. Шу сабабли ҳозирги кунда халқаро вазият қандай бўлиб турибди, инсоният ҳалокат чуқури ёнига яна яқинлашиб қолмаслиги учун Кариб денгизи районидаги тангликдан қандай хулосалар чиқариб олиниши керак, деган саволлар ҳамма одамларни тўлқинлантирмоқда.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг чуқур мазмунли, муҳим назарий қоидалар ва совет ташқи сиёсати учун амалий хулосалар билан тўлган, ленинча принципиал доклади бу саволларга тўла-тўкис жавоб беради.

(Давоми учинчи бетда).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

КАТТА КРЕМЛЬ САРОЙИДА

(Боши иккинчи бетда).

Бу докладни эшитган ҳар бир киши, доклад билан танишган ҳар бир киши халқаро вазиятни яхшиламоқ учун тинч-тотув яшаш принципларини давлатлар ўртасидаги ва, аввало, жаҳоннинг иккита энг катта давлати — Совет Иттифоқи билан АҚШ ўртасидаги муносабатларнинг асоси сифатида изчиллик билан татбиқ қилишнинг аҳамиятини ҳамиша уқтириб келаётган партиямиз Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг ташқи сиёсат соҳасида узоқни кўриб қилаётган ишларини тағин ҳам кўпроқ ҳис қилади.

Қаҳрамон Куба халқи ўзининг куч ва ғайратини тинч қурилишга яна сарфлаш имкониятига эга бўлган экан. АҚШ президенти, АҚШ Кубага бостириб кирмайди ва ўз иттифоқчиларини шундай қилишдан тийиб туради, деб ўз мамлакати номидан бутун дунё олдида ўз зиммасига мажбурият олган экан, давлатларнинг жанговар ишга тушишга тайёр қилиб қўйилган ҳарбий машинаси ҳар ҳолда ишга солиб юборилмаган экан, бу натижалар, аввало, ўша мудҳиш кунларда термоядро уруши хавфини даф қилишга муваффақ бўлган Совет ҳукуматининг, партиямиз Марказий Комитетининг ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг тинчлик иши учун бўлган масъулиятни тўла ҳис қилиб, қатъий ҳаракатлар қилганликларининг якунидир.

Кариб денгизидаги танглик ҳозирги дунёнинг тақдири Совет Иттифоқи билан АҚШ ўртасидаги муносабатларга нақадар чамбарчас боғланганлигини кўрсатувчи яна бир далилдир. Вазият тарихан шундай бўлиб қолдики, СССР билан АҚШ ўртасида ҳамжиҳатлик бўлмаса, жиддий халқаро конфликтнинг бирортасини ҳам бартараф қилиш мумкин эмас, муҳим халқаро проблемаларнинг бирортаси юзасидан битимга келиш мумкин эмас.

Кейинги президент сайловларидан бери ўтган икки йиллик давр мобайнида АҚШнинг ташқи сиёсий фаолияти тез-тез ўзгариб турди, деб давом қилди А. А. Громико. АҚШнинг ташқи сиёсат фаолиятида жуда агрессивлик намуналари намоён бўлиб турди ва воқеаларга бир мунча ақли-расолик билан ва эҳтиётлик билан ёндошиш намуналари ҳам намоён бўлиб турди. Бу ҳар иккала ҳолат Куба атрофидаги тангликда намоён бўлди, лекин оқибат натижада бунда воқеаларга эҳтиётлик ва сергаклик билан ёндошиш устун бўлиб чиқди, бу ҳақда Н. С. Хрушчев ўз докладида гапириб ўтди.

Низоли масалаларни музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал қилишга интилиш ва оқилона иш кўриш АҚШ сиёсатида устун бўлиб чиқса керак, деб Совет ҳукумати умид қилишни истар эди. Совет ҳукумати бошлиғи АҚШ президентига юборган ўзининг мактубларида ҳозирги замоннинг энг зарур проблемаларини ҳал қилиш йўлларини биргаликда қидириш зарурлигини таъкидлаб, худди ана шундай даъват билан неча марталаб мурожаат қилди.

Ҳозир АҚШнинг расмий доираларида ҳам ва ҳамма жойда бўлганидек, Америка халқининг орасида ҳам бундай бир савол туғилмоқда: жаҳондаги воқеаларнинг ривожланиши қаёққа олиб бораркин, Совет-Америка муносабатлари қандай ривожланаркин? Бу — тушунарли ва қонуний саволдир. Совет Иттифоқи билан муросага келишга, Совет Иттифоқининг ва бошқа социалистик давлатларнинг қонуний манфаатларини ҳисобга олиш сиёсатини ўтказишга ақли расолик билан даъват қилаётган овозлар бор.

Лекин унчалик сабоқ олмаган, Кариб денгизи районидаги тангликдан ҳам ўзига хулоса чиқариб олмаган арбоблар ҳам йўқ эмас. Улар СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни яхшилашнинг ва бу давлатлар ўртасида ишонч вужудга келтиришнинг деярли ҳар қандай имкониятини рад қилмоқчилар, бунинг учун улар, жумладан, Совет Иттифоқи Куба ҳукуматининг илтимоси билан Кубага жойлаштирган қуролдан АҚШ бехабар эди, деган гапларни важ қилиб кўрсатмоқдалар. Совет Иттифоқи Кубага ҳужум қуролини олиб келди, бу ишни махфий равишда қилди, деб Совет Иттифоқи шаънига таъна қилмоқдалар.

Лекин Совет Иттифоқининг қаерда ва қандай қуроли борлиги тўғрисида АҚШ Совет Иттифоқидан маълумот олишга ёки буни билишга қачондан бери ўзини ҳаққли, деб ҳисоблайдиган бўлиб қолди? — деб савол беради А. А. Громико. Кубада совет ракета қуроли жойлаштирилганлиги ҳақида американликлар хабардор қилинмаган экан, бу билан Совет Иттифоқи американликларни оз бўлмаса алдаб қўяёзди, деб айтишга АҚШда қандай асос бўлиши мумкин?

Европада, Осиёда, Африкада, шу жумладан Совет Иттифоқининг чегараларига бевосита туташган районларда Американинг жуда кўпайиб кетган ҳарбий базаларида АҚШнинг қандай қурол-яроғлари борлиги тўғрисида АҚШ ҳукумати Совет ҳукуматига маълумот бериб турибдими, ахир? Совет ҳукумати АҚШдан бундай маълумотни ҳеч қачон олгани йўқ-ку. Агар бундай маълумотларни алмашиб туриш тўғрисида гапириладиган бўлса, ҳар иккала томон ҳам бир-бирига нисбатан шундай қилиши керак. Хўш, нега АҚШ ўзига кўпроқ маълумот берилишини талаб қиляпти? Бундай даъволар бутунлай асоссиз эканлигини АҚШ ҳукуматининг ўзи ҳам яхши билади албатта.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг докладида Германия сулҳ шартномасини тузиш масаласининг аҳамияти уқтириб ўтилди.

Ғарбда баъзи бир кимсалар: Германия сулҳ шартномасини тузиш масаласи ўз аҳамиятини йўқотмадимикин, Совет Иттифоқи бу масаладаги ўз йўлини ўзгартирмадимикин? — деган гапларни айтмоқдалар. Лекин Германия сулҳ шартномасини тузиш масаласи ўйлаб чиқарилган масала эмас, балки турмушнинг ўзи талаб қилаётган ва ҳал қилинишини кутиб ётган масаладир. Кариб денгизидаги танглик етилган халқаро масалаларни орқага сура бериш ва ҳал қилмаслик йўлидаги уринишларга қарши қаттиқ огоҳлантириш бўлди.

Германия масаласини тинч йўл билан бартараф қилиш юзасидан АҚШ ҳукумати билан фикр олишилаётганлигини Совет ҳукумати Олий Советга маълум қилди. Шу музокаралар натижасида иккинчи жаҳон урушининг қолдиқларини тугатиш билан боғлиқ бўлган ва муҳокама қилинаётган кўпгина масалаларга доир томонларнинг позицияси бир-бирига яқинлашиб қолди. Музокаралар тамом бўлмаганлиги ва бу музокараларни давом эттириш лозимлиги сабабли уларнинг тафсилоти ҳақида гапириб ўтирмасдан, Германиянинг мавжуд чегараларини расмийлаштириш ва мустаҳкамлаш, Германия Демократик Республикасининг суверенитетини ҳурматлаш, ҳар иккала герман давлатини ядро қуроли билан қуроллантирмаслик, НАТО билан Варшава шартномаси ташкилоти ўртасида ҳужум қилмаслик тўғрисида у ёки бу шаклда битим тузиш масалаларини томонларнинг позицияси бир-бирига яқинлашиб қолган масалалар қаторига киритиш мумкин, деса бўлади.

Н. С. Хрушчев ўз докладида айтиб ўтганидек, Ғарбий Берлинда қўшинларнинг туриши масаласи устида кўпроқ тортишув бўлиб турибди.

Германия сулҳ шартномасини тузиш масаласида ақл-расолик билан ҳаракат қилишга интилиш Ғарб давлатларининг пойтахтларида устун бўлиб чиқар, деб умид қилгимиз келади. Агар АҚШ ва бошқа Ғарб давлатлари сулҳ шартномасини тузишга қатнашишга тайёр бўлмасалар, у ҳолда, барибир бу шартнома фақат Германия Демократик Республикаси билан албатта имзоланади. Лекин биз бу ҳолда ҳам Германия проблемасини тинч бартараф қилишнинг асосий масалалари устида Ғарб давлатлари билан битимга келиш яхшироқ бўлади, деб ҳисоблаймиз.

Совет Иттифоқи, деди пировардида А. А. Громико, тинч-тотув яшаш сиёсатининг зарурлигини изчиллик ва қатъият билан ҳимоя қилиб келмоқда, ленинчи Марказий Комитетимиз ишлаб чиқаётган ва амалга ошираётган бу сиёсат ҳамма халқларга тушунарли ва яқин бўлган, уларнинг энг зарур манфаатларига мос бўлиб тушаётган сиёсатдир. Мана шунинг ўзи бу сиёсатнинг таъсири ва кучини таъминловчи энг мустаҳкам гаровдир. Совет Иттифоқи мана шу ленинча йўлдан бундан буён ҳам олға бора беради.

Депутат А. К. ЗИТМАНИС нутқи

(Латвия ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари)

Партия катта халқ хўжалик ишларини: қўриқ ерларни ва шимол районларини ўзлаштиришни, зарбдор қурилишларга оталиқ қилишни, жуда катта электростанциялар қуришни комсомолга ишониб топширди. Бу ишонч ёшларни ғайратлантириб, миллион-миллион йигитлар ва қизларнинг қалбида яратувчилик завқ-шавқини кучайтириб юборди. Улар учун меҳнат — мардлик, жасорат мактабидир, коммунизм қурувчиларнинг юксак маънавий хислатларини тарбиялаш мактабидир. Империалистик иғвогарликларга жавобан бизнинг ёшларимиз партия ва ҳукумат теварагида янада мустаҳкам жипслашмоқдалар, тағин ҳам қунт билан меҳнат қилмоқдалар.

Янги, бахтиёр турмуш яратиш, меҳнат бизнинг мақсадимиздир. Шу сабабли, ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг докладида халқаро вазиятни яхшилашнинг янги имкониятларини очиб берадиган қоидалар ва хулосаларни қизғин қувватлаймиз.

Совет ёшлари Кариб денгизи районидаги воқеаларни ғоят тўлқинланиб кузатиб турдилар. Жуда кўп йиғилишлар ва митингларда йигитлар ва қизлар агрессорларни ғазабланиб қораладилар, революцион Кубани қизғин қувватладилар. Бизнинг ёшларимиз партияга, Совет ҳукуматига ва Никита Сергеевич Хрушчевга мана шу мураккаб ташвишли вазиятда бирдан-бир тўғри йўлни топиб, Кубанинг озодлигини ва мустақиллигини сақлаб қолганликлари, бутун дунёда тинчликни таъминлаганликлари учун қизғин ташаккур айтмоқдалар.

Ер юзидаги халқларнинг ҳаммаси бу ҳаракатларни маъқулладилар ва қувватладилар. Лекин «чекиниш» бўлди, деб ҳамма жойда жар солаётган, яқинда бўлиб ўтган тангликнинг тинч йўл билан бартараф қилинганлигидан норози бўлган сохта марксистлар ҳам бор экан. Ақлдан озган, масъулият ҳиссини йўқотган, юз миллионлаб кишиларнинг ҳаётидан кўра қуруқ дабдабали гапларни афзалроқ деб билган кимсаларгина мана шундай гапларни айтишлари мумкин. Мана шу вайсақилар орасида Албания раҳбарлари энг ёвуз ва энг ҳаёсиз вайсақилар бўлиб чиқди. Ҳақиқатда, улар милитаристлар билан бир лагерга тушиб қолдилар. Турмушнинг мантиқи шундай бўлганидан кейин нима ҳам дер эдик. Сектантлар марксизм-ленинизм принципларидан чекиниб, табиий равишда халқаро реакция қучоғига тушиб қолдилар.

Кариб денгизи районидаги воқеалар инсоният учун, бутун дунё ёшлари учун жиддий сабоқ бўлди. Бу воқеалар уруш тарафдорлари ким-у, тинчлик тарафдорлари кимлигини яққол кўрсатди. АҚШнинг реакцион доиралари тинчимаганликларини биламиз. Кубага қарши янги агрессив ҳаракатлар қилиш таҳдидини солаётган ва боши қизиб қолган кимсалар ҳали ҳам бор. Шу сабабли ер юзидаги тинчликсевар кишилар атом уруши оловини ёқувчиларнинг кирдикорларини сергак бўлиб кузатиб туришлари ва қатъият билан уларнинг пайини қирқишлари лозим.

Етилган халқаро проблемаларни ҳал қилиш тўғрисида битимга келишга, ядро қуролини тақиқлашга, халқаро контроль остида ёппасига қуролсизланишга эришиш зарурлигини яқинда бўлиб ўтган танглик жуда яққол кўрсатди.

Депутат М. Ф. РИЛЬСКИЙ нутқи

(Академик, шоир)

Ўртоқлар, мен гапиришга журъат қилган мавзу ҳар бир кишини тўлқинлантириб турибди, тўлқинлантирмаслиги ҳам мумкин эмас. Бу — бутун дунёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш мавзуидир.

Дарҳақиқат, инсоният жаҳон термоядро уруши ёқасига келиб қолган эди. Америка Қўшма Штатлари эрксевар Куба халқига қарши интервенция тайёрлаётган эдилар. Бу эса социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари халқларининг, капиталистик мамлакатлардаги халқларнинг, мустамлакачилик асоратидан озод бўлган ёки озод бўлаётган мамлакатлардаги халқларнинг, ер юзидаги ҳамма халқларнинг энг жонажон манфаатларига дахл қилди. Бу уруш шунинг учун жаҳон урушига айланмаслиги мумкин эмас эдики, у, муқаррар равишда энг юксак замонавий техника уруши, термоядро уруши бўлур эди. Бу хусусда гапириб ўтиришнинг ҳам ҳожати йўқ.

Халқлари ўзларининг ажойиб тинч меҳнатлари билан бахтиёр турмуш қураётган Совет Иттифоқининг граждани бўлган мен «энг юксак техника» деган бу сўзларни алам ва изтироб билан айтдим. Фан ва техника соҳасидаги мўъжизакор муваффақиятлар турмушимизни яхшилашда ва унга ҳусн беришда намоён бўлганида, саноат ва қишлоқ хўжалигини такомиллаштиришда, инсон меҳнатини енгиллаштиришда, космик учишлар учун кемалар қуришда намоён бўлганида, биз, тинчликсевар совет кишилари, бу муваффақиятларни хурсанд бўлиб олқишлаймиз. Лекин мен шу нарсага жуда аминманки, инсон ақл-идрокининг порлоқ ва қудратли қуроли бўлган фанни ҳозирги замон кишилари бир-бирларини беҳуда қириш, ожиз кексаларни ва бегуноҳ болаларни ҳалок қилиш учун, шаҳарларни ва музейларни вайрон қилиш учун, ажойиб санъатни ва доҳиёна китобларни куйдириш учун, боғу-бўстонларни чўл-биёбонга айлантириш учун ишлатилган замонлар тўғрисидаги гапларни авлодларимиз ўқиб, ҳайратда қоладилар.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев ўзининг докладида Кариб денгизи районидаги конфликтга батафсил тўхталиб ўтди. Бу конфликт бартараф қилинди. Жаҳон қирғин урушининг олди олинди.

Биз қуролимизни шай қилиб турганлигимизга дўстларимиз ишонадилар, бизга дўст бўлмаганлар ҳам буни биладилар. Оталаримизнинг қони ва тери тўкилган муқаддас совет еримизга ҳеч кимнинг ҳамла қилишига асло йўл қўймаганимиздек, Куба халқининг ва барча тинчликсевар халқларнинг бошига кулфат тушишига ҳам йўл қўймаймиз, буни Куба халқи ва жаҳондаги тинчликсевар халқларнинг ҳаммаси яхши биладилар.

Бизнинг ташқи сиёсатимиз совет халқининг ва жаҳондаги ҳамма халқларнинг ҳаётий манфаатлари талаб қилаётган сиёсатдир. Кўп миллатли халқимизни коммунизмнинг нурафшон чўққилари сари олиб бораётган Коммунистик партия Программаси ҳамма халқлар учун Тинчлик, Меҳнат, Озодлик, Тенглик, Қардошлик ва Бахт-саодат барқарор бўлишини эълон қилди.

Депутатларнинг ва меҳмонларнинг гулдурос қарсаклари остида М. Ф. Рильский:

— Яшасин ер юзидаги ҳамма халқларнинг дўстлиги ва қардошлиги! — деб хитоб қилди.

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссияларининг топшириғига биноан, депутат **М. Ф. Рильский** СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг «Ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати» ҳақидаги доклади юзасидан СССР Олий Советининг қарори лойиҳасини тақдим қилди. Қарор бир овоздан қабул қилинди.

Депутатлар Совет ҳукуматининг тинч-тотув яшашнинг ленинча принциплари асосида тинчликни ва халқлар ўртасида дўстликни янада мустаҳкамлашга қаратилган ташқи сиёсатини якдиллик билан маъқулладилар.

СССР Олий Совети ўзининг қарорида барча холис ниятли кишиларни ҳушёрликка ва империалистларнинг агрессия сиёсатига қарши, ёппасига қуролсизланиш учун, ҳал этилмаган проблемаларни музокаралар олиб бориш йўли билан, ер юзида тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида тинч бартараф қилиш учун қатъий ҳаракатлар қилишга даъват этди.

Депутатлар ва меҳмонлар томонидан қизғин кутиб олинган Югославия Федератив Халқ Республикасининг президенти, Югославия Коммунистлар союзининг бош секретари ўртоқ **Иосип Броз Тито** сессияда нутқ сўзлади.

★ ★ ★

Сессия СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш масаласини кўриб чиқишга ўтади. СССР Олий Совети Президиумининг Секретари, депутат **М. П. Георгадзе** доклад қилади. У, олтинчи чақириқ СССР Олий Советининг биринчи сессиясидан кейин қабул қилинган ва СССР Конституциясининг талабларига мувофиқ, СССР Олий Советининг тасдиқига тақдим қилинаётган Фармонларни айтиб берди.

КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорига мувофиқ, СССР Олий Совети Президиуми СССР давлат бошқарув органларини тузиш ва қайта тузиш тўғрисида бир қанча Фармонлар чиқарди. Шунга биноан, СССР Конституциясига баъзи тузатишлар ва қўшимчалар киритилади.

СССР ҳукуматининг баъзи аъзоларини тайинлаш тўғрисидаги ва вазифаларидан озод қилиш тўғрисидаги Фармонлар ҳам, шунингдек СССРнинг амалдаги қонунларига қисман ўзгартишлар ва қўшимчалар киритган Фармонлар ҳам Олий Совет тасдиқига киритилди.

Депутатлар СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисидаги қонунларни ва қарорларни бир овоздан қабул қиладилар.

* * *

Сессия тамом бўлди. Сессия КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг тарихий қарорлари вужудга келтирган якдиллик ва ижодий ғайрат вазиятида ўтди.

Совет халқининг вакиллари ҳаётимизнинг энг муҳим масалаларини Кремлда тўрт кун муҳокама қилдилар. Мамлакатимиз халқ хўжалигини келгуси йилда ривожлантириш плани, 1963 йилги Давлат бюджети депутатлар томонидан бир овоздан қабул қилинди. 1963 йилги халқ хўжалик плани ва Давлат бюджети коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришда, партия XXII съездининг улуғвор режаларини амалга оширишда муҳим босқич бўлади.

СССР Олий Совети ҳозирги халқаро аҳволни анализ қилди ва ўртоқ Н. С. Хрушчев докладида ёрқин баён қилиб берилган Совет ҳукуматининг тинчликсевар ташқи сиёсатини якдиллик билан қизғин маъқуллади.

Сессия совет халқининг Коммунистик партия ва Совет ҳукумати теварагида мустаҳкам жипслашганлигини Лениннинг улуғ васиятларига, Ленин йўлига содиқлигини, Ватанимиз коммунизм қуришда Ленин йўлидан янги ғалабалар сари олға бораётганлигини яққол намойиш қилди. (ТАСС).

МОСКВА. Олтинчи чақириқ СССР Олий Советининг иккинчи сессияси. Суратда: Катта Кремль саройининг мажлислар залида. Олдинги қаторда Қорақалпоғистон АССРдан келган депутатлар.

Н. Ситников фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

Ўртоқ ИОСИП БРОЗ ТИТО нутқи

(Югославия Федератив Халқ Республикаси президенти, Югославия Коммунистлар союзининг бош секретари)

Қадрли ўртоқлар, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг депутатлари!

Даставвал Олий Советнинг ушбу сессиясида иштирок этиш имконияти берилганлиги учун сизларга ташаккур айтишни ва Югославия халқлари номидан ҳамда сизларнинг меҳмондўстлигингиздан фойдаланаётган бизларнинг номимиздан Совет Иттифоқи халқларига ва унинг вакиллари бўлган сизларга ўзимизнинг самимий, дўстона саломимизни ва энг яхши истакларимизни айтишни истар эдим. Депутат ўртоқлар, бизларни ушбу сессияда дўстона ва самимий кутиб олганлигингиз учун сизларга ҳамма ўртоқларим номидан ташаккур айтаман.

Биз Олий Советнинг ушбу сессиясида баъзи депутатларнинг нутқларини ва айниқса ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевнинг докладини жуда эътибор билан тингладик. Бу сессия халқлар фаровонлигини ва Совет Иттифоқи қудратини ошириш манфаатлари йўлида экономикангизнинг бундан буён янада анча тез ривожланиши учун ғоят катта аҳамиятга эга бўлади деган зўр таассурот қолмоқда.

Биз ўртоқ Никита Сергеевич ўз докладида мамлакатларимиз ўртасидаги муносабатлар хусусида айтган гапларига асосан қўшиламиз. Ўтмиш ҳақида мен гапиришни истамас эдим, чунки бу узун ва мураккаб тарихдир. Ҳали ҳам баъзи келишмовчиликлар бор экан, биз конструктив ҳамкорлик қилиб, бу келишмовчиликларни биргаликда бартараф этамиз. Шу қисқа вақт ичида биз шунга ишонч ҳосил қилдикки, раҳбарларгина эмас, балки бутун халқингиз Югославия халқлари билан дўстлик ва ҳамкорлик бўлишини истайдилар.

Буюк ва гўзал мамлакатингизда бўлган кунларимизда бизларни ҳамма жойда жуда самимият билан кутиб олдилар, бу эса Совет Иттифоқи халқлари Югославия халқларига чинакам самимий меҳр билан қараётганликларидан далолат беради. Бундай меҳр туйғулари тарихимизнинг турли даврларида ва айниқса сўнгги уруш мобайнида, умумий душманга қарши кураш соҳасида биргаликда жафо чеккан пайтларда вужудга келди. Ҳозирги вақтда бу туйғулар тинчлик учун биргаликда олиб бораётган курашимизда, улуғ ва бахтиёр келажак: социализм ва коммунизмни тинч шароитда қуриш учун биргалашиб интилаётганлигимизда янада конкретроқ шакл олмоқда.

Биз сизларнинг мамлакатингизга дам олиш учун келганмиз, лекин бизлар муносабатларимизнинг ва ўзаро ишончимизнинг мустаҳкамланишига мумкин қадар кўпроқ ёрдам беришга ва қисман бўлса ҳам сизларнинг муваффақиятларингиз билан, улуғ мамлакатингиз меҳнаткашлари қилаётган яратувчилик ишининг натижалари билан танишишга интилмоқдамиз. Биз айрим жойларнигина, шу жумладан қаҳрамон шаҳар Волгоградни ҳам бориб кўрдик, шунинг ўзи ҳам меҳнаткашларингиз нисбатан қисқа муддат ичида эришган натижалар ҳақиқатан ҳам жуда катта таассурот қолдирди. Култепалар устида янги шаҳар Волгоград илгаригига қараганда ҳам гўзалроқ ва каттароқ шаҳар бўлиб қад кўтарди, унда жуда катта заводлар, турли маданий муассасалар бор; лекин бизда энг катта таассурот қолдирган нарса гидроэлектростанциянинг ғоят улуғвор иншооти бўлди. Бу ГЭС қурилган жойда мен бундан олти йил илгари фақат дастлабки тупроқ ишларинигина кўрган эдим, ишчиларингиз, техникларингиз ва инженерларингиз вужудга келтирган бу дурдона совет кишилари ва совет фанининг моддий имкониятлари ҳақидагина эмас, балки ғоят катта ижодий имкониятлари ҳақида ҳам далолат бериб турибди.

Ўртоқлар! Совет Иттифоқи билан Югославия ўртасидаги муносабатлар кейинги бир неча йил ичида бизларнинг икки томонлама муносабатларимиз соҳасида ҳам, ташқи сиёсат соҳасида ҳам дўстона ҳамкорлик томонига секин-аста ривожланиб борди. Бизларнинг муносабатларимизда илгари сунъий равишда вужудга келтирилган [illegible] тимизгагина эмас, балки бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга ҳамда социализмнинг янада муваффақиятлироқ ривожланишига ва инсоният прогрессив кучларининг мустаҳкамланишига катта манфаат етказадиган реалистик муносабатлар ва ишонч вужудга келди ва вужудга келмоқда.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Брежнев ва унга ҳамроҳ бўлган ўртоқларнинг шу йил сентябрь ойида Югославияга қилган сафари халқларимиз ўртасида яхшироқ ҳамжиҳатлик бўлишига ва дўстликнинг мустаҳкамланишига кўп жиҳатдан ёрдам берди. Мен астойдил ишонаманки, бизларнинг бу ерга келганлигимиз ва турли масалалар юзасидан ўзаро фикр алмашганлигимиз муносабатларимизни мустаҳкамлаш ва кенгайтириш ишига янги катта ҳисса бўлиб қўшилади. Сизларни ишонтириб айтмоқчиманки, қадрли ўртоқлар, бу жиҳатдан биз батамом тайёр бўлиб турибмиз ва мен ишонаманки, бу масалада сизларнинг нуқтаи назарингиз ҳам бизнинг нуқтаи назаримизга мос бўлиб тушади. Бизлар худди бир мақсадга, янги жамият қуришга, социализм, коммунизм қуришга, ана шу мақсадларга эришмоқ учун зарур бўлган тинчликни таъминлашга интилмоқдамиз, чунки вайрон қилувчи замонавий ҳарбий воситалар, ядро ва бошқа қуроллар бўлган мавжуд ҳолда уруш умуман инсоният учун ҳалокатга айланиб қолиши мумкинлигини ҳисобга олганда, бу мақсадларга фақат тинч шароитдагина эришиш мумкин. Шу сабабли ҳам йирик халқаро масалаларнинг ҳаммасига қарашларимиз мос бўлиб тушмоқда ёки жуда яқиндир. Уруш ва тинчлик, тинч-тотув яшаш, қуролсизланиш, мустамлакачиликни тугатиш масалалари юзасидан, Германия масаласи юзасидан ва ҳозирги жаҳонни ҳаяжонлантириб турган бошқа масалалар юзасидан бизнинг нуқтаи назарларимиз бир хил ёки бир-бирига яқиндир. Бизнинг муносабатларимизга халақит бериши мумкин бўлган ҳамма нарсаларни бундан буён ҳам қунт билан, ҳамдамлашиб бартараф этишимиз ва тараққиёт, социализм ва бутун дунёда тинчлик манфаатларини кўзлаб конструктив ҳамкорликни таъминламоғимиз керак.

Депутат ўртоқлар! Бутун инсониятнинг мўл-кўлликда ва тинчликда яшашини ҳозироқ таъминлаши мумкин бўлган ғоят катта илмий ва техника муваффақиятларига қарамасдан «совуқ уруш» муҳити ҳали ҳам сақланиб турибди ва кескинлашмоқда. Дунёдаги муайян реакцион ва империалистик доиралар «совуқ урушни» авж олдиришдан манфаатдор бўлиб, ўзларининг яшаб қолиш умидларини беқарор ва кескин халқаро муносабатларга боғламоқдалар. Бундай аҳвол ғоят жиддий ташвиш туғдирмоқда. Шу сабабли менинг фикримча, чинакам тинчликни таъминлаш ва шундай мураккаб халқаро вазиятда тенг ҳуқуқли ҳамкорликни таъминламоқ учун барча илғор кучларнинг ва масъулиятли факторларнинг ва айниқса социализм мамлакатларининг биргаликда ҳаракат қилиш зарурати жуда катта аҳамиятга эгадир.

Шу муносабат билан мен кейинги ойлар ичида бўлиб ўтган жуда хавфли воқеалар хусусида бизлар ҳам сизлар билан ва бутун дунё халқлари билан ғоят ташвишланиб турганлигимизни айтиб ўтишни истар эдим. Хусусан мен Кариб денгизи районидаги тангликни назарда тутмоқдаман. Биз энг хавфли альтернатива билан юзма-юз келиб қолдик. Ҳозирги вақтда, бу танглик совет ҳукуматининг тинчликсевар ва конструктив қарори ҳамда Бирлашган Миллатларнинг ҳаракати туфайли орқада қолган бир пайтда, бизлар ҳали ҳамма иш ҳал қилинди, деб айта олмасак ҳам, Кубага боғлиқ ишларнинг ана шу тарзда тугаллланганлигидан ўзимнинг мамнун эканлигимни ва Югославия халқлари [illegible] Совет ҳукуматига ва шахсан ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевга улар энг кескин дақиқаларда бутун инсоният манфаатларини ҳисобга олиб ва чинакам давлат арбобларига хос тарзда узоқни кўриб, шу қадар дадиллик билан ҳаракат қилганликлари учун ташаккур айтишни истар эдим. Совет ҳукуматининг бундай ҳаракати тинчликсевар сиёсатнинг яна бир ишончли далилидир. Афсуски, Совет ҳукуматининг бу дадил иши ҳақида баъзи ғалати мулоҳазалар ҳам бор. Бу мулоҳазаларнинг хавфи шундаки, улар муайян доираларни ана шу зарур ва чинакам тинчликсеварлик ҳаракатининг мотивларига нотўғри баҳо беришга олиб келиши мумкин бўлур эди. Мен тинчликсеварлик ҳаракатларини заифлик белгиси деб талқин қилишни доимо узоқни кўрмаслик деб ҳисоблайман. Бу тангликнинг якуни шуни кўрсатдики, дунё тақдири учун жуда ташвишга тушиб қолган жаҳон афкор оммаси сизларнинг бу ҳаракатингизга жуда тўғри баҳо берди. Жаҳон афкор оммасининг асосий кўпчилиги бу тангликни тинч йўл билан ҳал этишга мадад кўрсатиш учун ўзини сафарбар қилди, бу нарса айниқса Бирлашган Миллатлар Ташкилотида намоён бўлди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотида мамлакатларнинг жуда катта кўпчилигининг вакиллари ҳам бу масалани тинчлик билан ҳал этиш йўлини қидириб топиш учун жуда кўп куч-ғайрат сарфлади. Бу жиҳатдан, менинг фикримча, кўпгина бетараф тинчликсевар мамлакатлар, шу жумладан Югославия ҳам, бу ишга ўзларининг муҳим ҳиссаларини қўшдилар.

Вазият яхшиланиб бораётган ҳозирги вақтда, менинг фикримча, жаҳондаги масъулиятли ҳукуматлар ва барча тинчликсевар кучлар тинчликнинг тақдирига ғоят кўп жиҳатдан боғлиқ бўлган бошқа ҳал этилмаган халқаро масалаларни ҳам ҳал этишга чинакам ёндошишга қаратилган ўз куч-ғайратларини бир неча карра оширишлари керак. Мен бу ерда шу масалалар ҳақида батафсилроқ гапириб ўтиришни ва йиллар мобайнида жаҳонни ташвишга солиб келаётган маълум проблемаларни алоҳида санаб ўтишни истамайман, лекин бу проблемаларнинг ҳал этилишини бундан буён орқага суриш ярамаслиги шубҳасиз бир фактдир. Аллақачоноқ етилган проблемалар учун реал ҳал этиш йўлларини қидириб топиш зарур. Мен, хусусан термоядро қуроллари синовларини тақиқлаш тўғрисидаги шартномани дарҳол тузиш зарурлигини назарда тутмоқдаман. Бу шартнома ҳозирги вақтда Женевада ўтказилаётган қуролсизланиш тўғрисидаги музокараларни анча енгиллаштирган бўлур эди.

Қадрли ўртоқлар! Ҳозир менга мамлакатимизнинг ривожланиши тўғрисида ҳам бир неча оғиз гап айтишга рухсат этингиз. Мен ишонаманки, сизлар бизлардаги вазият билан танишсиз ҳамда халқларимиз социалистик Югославияни ривожлантириш ишига фидокорона сарфлаётган куч-ғайратлари сизларга маълум. Яқинда бизнинг мамлакатимизга борган ўртоқ Брежнев ва бошқа ўртоқлар Югославиядаги кўпгина жойлар билан танишиш ва меҳнаткашларимиз билан бевосита алоқа ўрнатиш имкониятига эга бўлдилар. Улар мамлакатимизнинг моддий тараққиёти тўғрисида ҳамда ўзининг яхшироқ ҳаётини қуришга бутун кучларини йигирма йилдан бери беғараз тарзда сарфлаётган ажойиб югослав меҳнаткаш кишилари тўғрисида тўла бўлмаса ҳам ҳар ҳолда муайян таассурот олиш имкониятига эга бўлдилар. Янги Югославия яшашга қодир социалистик ҳамдўстликка айланди. Бизда ҳали кўпгина турли проблемалар ва қийинчиликлар бор, албатта. Бу проблемалар ва қийинчилик ҳақида яқинда коммунистлар союзининг Марказий Комитети ҳам, шахсан мен ҳам очиқ гапириб бердик. Биз субъектив характерга эга бўлган қийинчиликларни ҳозироқ асосан бартараф этдик. Биз ўз қийинчиликларимиз ҳақида доимо очиқ гапириб келмоқдамиз, лекин биз шуни ҳам биламизки, турли босқичларда янги-янги масалалар келтириб чиқармайдиган ва янги-янги проблемаларнинг ҳал этилишини талаб қилмайдиган қурилиш бўлмайди.

Ниҳоят, қадрли депутат ўртоқлар, мен мамлакатингизда бизларга кўрсатилган самимий меҳмондўстлик учун сизларга яна бир марта ташаккур айтишни истар эдим. Мен шунингдек ушбу пайтдан фойдаланиб сизларга югослав халқларининг Совет Иттифоқи халқларига энг яхши истакларини топширишни истар эдим. Сизларга гўзал мамлакатингизда коммунизм қурилишидан иборат улуғ ишни амалга ошириш соҳасида ва тинчлик, социализм ва жаҳонда тинчликсевар ҳамкорлик қилиш иши учун сизлар сарфлаётган куч-ғайрат соҳасида янгидан-янги муваффақиятлар тилайман.

Югославияга қайтиб боргач биз ўз халқларимизга бу ерда кўрган нарсаларни: сизларнинг муваффақиятларингизни ҳамда бизнинг халқларимизга нисбатан дўстона туйғуларингизни айтиб беришга ҳаракат қиламиз.

Яшасин улуғ Совет Иттифоқи!

Яшасин Совет Иттифоқи ва Югославия халқлари ўртасидаги дўстлик!

Яшасин бутун дунёда тинчлик!

(Ўртоқ Иосип Броз Титонинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва бир неча марта қарсаклар билан бўлиниб турди).

ЖАҲОН ДИҚҚАТИДА

ЛОНДОН, 12 декабрь. (ТАСС). Лондон радиоси сўнгги ахборот эшиттиришнинг бошидаёқ Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида доклад қилганлигини хабар қилиб, Совет ҳукумати бошлиғининг Совет Иттифоқи сиёсати бутун дунёда тинчликни сақлашга қаратилгандир, деган сўзларини алоҳида уқтириб ўтди.

Миллион-миллион инглизлар СССР Олий Совети сессиясида Н. С. Хрушчев қилган докладнинг асосий мазмунини телевидениенинг сўнгги ахборотидан билдилар. Телевидение сўнгги ахборотида Совет ҳукумати бошлиғининг нутқи асосий халқаро янгилик бўлди.

Кечқурунги газеталар Н. С. Хрушчев доклади тамом бўлишини кутмасданоқ, ўзларининг биринчи саҳифаларини қайтадан туздилар ва Совет ҳукумати бошлиғининг доклади тўғрисидаги хабарни жойлаштирдилар. «Ивнинг ньюс» газетаси докладдаги Совет Иттифоқи ташқи сиёсатининг тинчликсеварлиги ҳақида айтилган жойларни кўринарли қилиб босиб чиқарди. «Ивнинг ньюс» Кариб денгизи районидаги воқеаларга Н. С. Хрушчев берган баҳога ва Совет ҳукумати бошлиғининг СССР Кубани кулфатда қолдирмайди, деган гапларига катта эътибор беради.

ПАРИЖ, 12 декабрь. (ТАСС). Маҳаллий информация агентликлари ва радиостанциялар СССР Министрлар Совети Раисининг СССР Олий Совети сессиясида қилган доклади тўғрисида «Совет ҳукуматининг бошлиғи Хрушчев бугун СССР Олий Совети сессиясида сўзга чиқди» деган қисқа «молния»ларни хабар қилдилар.

Франс Пресс агентлиги бошқа хабарлар беришни тўхтатиб, Москвадан олинган телеграммалар сериясида Н. С. Хрушчев докладининг мазмунини баён этади. Шундай хабарлардан бирида Совет ҳукумати бошлиғининг Совет ҳукуматининг сиёсати АҚШ империалистик доираларининг Кубага қарши фитнасини барбод қилишга ва термоядро урушининг олдини олишга ёрдам берди, деб айтган сўзлари алоҳида уқтириб кўрсатилади.

«Европа-1» радиостанциясининг шарҳчиси сўнгги ахборотда ўз фикрини билдириб, Совет ҳукумати бошлиғи Н. С. Хрушчевнинг, Совет Иттифоқи социал тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшашидан иборат ленинча принципга илгаригидек оғишмай амал қилади, деган баёнотининг муҳимлигини уқтириб кўрсатади.

Совет ҳукумати бошлиғининг СССР Олий Совети сессиясида сўзлаган нутқи шу кунларда Францияда зўр қизиқиш билан кутилган эди.

ВАРШАВА, 12 декабрь. (ТАСС). Совет ҳукумати бошлиғи Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида қилган «Ҳозирги халқаро аҳвол ва Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати» деган ёрқин, чуқур асосланган доклади Польшанинг кенг жамоатчилигига дарҳол маълум бўлди. Доклад Польша радиоси ва телевидениеси орқали эшиттирилмоқда ва шарҳланмоқда.

Радио ва телевидение эшиттиришларида Н. С. Хрушчев докладидаги Кариб денгизи районида яқинда рўй берган танглликка доир сўзлар уқтириб кўрсатилмоқда. СССРнинг сиёсати туфайли Қўшма Штатларнинг Кубага бостириб киришининг ва жаҳон термоядро урушининг олдини олиш мумкин бўлганлиги якдиллик билан қайд қилинмоқда.

Польша матбуот агентлигининг Польша газеталари учун берган бюллетенида шундай деб уқтирилади: Совет Иттифоқи ва тинчлик кучлари агрессия кучларига тинчлик йўлини тутишни мажбуран қабул қилдиришга қодир эканликларини исбот этдилар.

ПРАГА, 12 декабрь. (ТАСС). Миллион-миллион чехословак меҳнаткашлари завод клубларида, цехларда, оилавий даврада ва кўчалардаги репродукторлар олдида бугун КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида қилган докладини унинг тинчлик ва социализм ишининг ғалабасига тўла ишонч билан суғорилган сўзларини зўр эътибор билан тингладилар. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг доклади чех тилига таржима қилиниб, Прага радиоси ва телевидениеси орқали трансляция қилинди.

БЕРЛИН, 12 декабрь. (ТАСС). Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясидаги доклади Германия Демократик Республикасида ҳамманинг эътиборини ўзига тортди. Докладдаги асосий фикрлар ГДР радиостанцияларининг сўнгги ахборотларида бир неча марта эшиттирилди. Шунингдек АДН агентлиги Н. С. Хрушчев докладининг баёнини тарқатди.

Берлин корхоналаридан биридаги хотин-қизлар комитетининг раиси А. Цейнер ТАСС мухбири билан суҳбатда бундай деди: Германия Демократик Республикасининг меҳнаткашлари Совет Иттифоқи ҳукуматига унинг ядро урушини даф этишга қаратилган ҳаракатлари учун самимий миннатдорчилик изҳор қиладилар.

Областимиз газетаси

„ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ"ГА

ОБУНА БУЛДИНГИЗМИ?

Газета область қишлоқ хўжалиги, саноати, қурилиши, фан ва маданияти, санъати ва адабиёти ҳақида мақолалар, хушхабарлар бериб боради. Унинг саҳифаларида ҳикоя ва очерклар, қўшиқ ва шеърлар, репортаж ва лавҳалар, фельетон ва ҳажвлар ўқийсиз. Газетада ҳаёт кўзгуси бўлган фотосуратлар бўлади. Қизиққан саволларингизга газетадан жавоб олишингиз мумкин.

Ҳамкасбларнинг ютуқлари билан танишай, янгиликлардан бохабар бўлай десангиз, «Тошкент ҳақиқати»га 1963 йил учун ёзилишни унутманг.

Обуна баҳоси: бир ойга — 44 тийин, уч ойга — 1 сўм 32 тийин, 6 ойга — 2 сўм 64 тийин, 12 ойга — 5 сўм 28 тийин.

Обуна — «Союзпечать» бўлимларида, алоқа бўлимлари ва контораларида, шунингдек корхона ҳамда муассасалардаги жамоатчи вакиллар, шаҳар ва қишлоқ почтальонлари томонидан қабул қилинади.

---

72 ВАГОН ХУШБЎЙ АРЧА

Луначарскийдаги маданий моллар магазинининг сотувчиси Мамлакат Абдужабборова арча безаклари билан савдо қилмоқда.

В. Салов фотоси.

Арча байрами яқин. Уни айниқса фарзандларимиз сабрсизлик билан кутмоқдалар. Шунинг учун ҳам ота-оналар кичкинтойларни қувонтириш ҳаракатидалар.

Уларга бунда савдо ташкилотлари ёрдам беришади. Бу ташкилотларнинг заявкаларига мувофиқ, Тошкент шаҳрига Шарқий Сибирь ўрмонларидан 72 вагон хушбўй кўмкўк арчалар келтирилади. Ҳозир қорлар бўралаб ёғиб турган чексиз ўрмонзорларда ишловчиларни бундай кўз олдингизга келтириб кўринг-а. Бу азаматларнинг шундай қаттиқ совуқда ҳам қўли-қўлига тегмайди. Улар сиз билан бизнинг болаларимиз ғамида. Қанчалаб тракторлар, тракторчилар, поездлар, темирйўлчилар ана шу иш билан банд. Кўп қийинчиликлар билан келтирилган арчалар шаҳримизнинг барча колхоз бозорларида, Театр майдони, Комсомол, Калинин, Пушкин майдонларида ва бошқа аҳоли гавжум ерларда сотилади.

Арчаларга керакли безакларни ҳозирдан бошлаб тайёрлаб қўйишингиз мумкин. Улар шу кунларда «Ташхозкультторг», «Ташпромторг» нинг барча магазинларида ва Тошкент универмаги ҳамда унинг филиалларида сотилаётир.

Т. УНАБОЕВ.

ТАСС ахбороти ЮЛДУЗЛАР ТУРКУМИ ТОМОН

1 ноябрда учирилган планеталараро «Марс-1» станцияси Марс планетаси томон ўз ҳаракатини давом эттирмоқда. 10 декабрда станция билан навбатдаги алоқа боғланди. Телеметрик ахборотни ишлаб чиқиш шуни кўрсатдики, станциянинг системалари ва агрегатлари нормал ишламоқда, Қуёш батареялари токнинг химиявий манбаларини зарур заряд билан таъминлаб турибди.

Станция 12 декабрда Москва вақти билан соат 8 да Ердан 14.206.000 километр масофада «Возничий» юлдузлар туркумида бўлади ва қуйидаги астрономик координатларга эга бўлади: тик кўтарилиши 6 соат 51 минут, оғиши 43 градус 38 минут. Станциянинг Ердан узоқлашиш тезлиги шу вақтда секундига 4.830 метрни ташкил этади.

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

ДЎСТОНА ҲАМКОРЛИК

Яқинда Бухарестда Совет Иттифоқи билан Руминия Халқ Республикаси ўртасидаги илмий-техника ҳамкорлиги юзасидан Совет-Руминия комиссиясининг навбатдаги XVIII сессияси бўлиб ўтди.

Қардошларча дўстлик ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган сессияда 1962 йилда эришилган илмий, техника ва ишлаб чиқариш мувафффақиятларини ўзаро алмашишга якун ясалди. Томонлар мамнуният билан таъкидладиларки, ана шундай тажриба алмашиш фан ва техника соҳаларидаги бир қанча муҳим вазифаларни ҳал этишга, янги машиналар, приборлар, аппаратлар, материаллар ишлаб чиқаришни ҳамда юқори унумли технология процессларини ўзлаштириш имконини берди.

Сессиянинг протоколига биноан Совет Иттифоқининг ташкилотлари 1963 йилнинг биринчи ярмида химия, нефть, металлургия, машинасозлик ва электротехника саноати масалалари юзасидан техника ҳужжатларини Руминия Халқ Республикаси ташкилотларига бепул топширадилар.

Руминия мутахассислари СССРда нефть ва газ чиқариш ҳамда юбориш ишларини комплекс автоматлаштириш масалалари билан, электр двигателларининг ҳар хил типларини лойиҳалаш ва ишлаб чиқариш билан ва бошқа масалалар билан таништириладилар.

Руминия Халқ Республикасининг ташкилотлари худди шу давр ичида кокс-химия ишлаб чиқариши, қишлоқ хўжалиги юзасидан ва бошқа масалалар юзасидан техника ҳужжатларини Совет Иттифоқи ташкилотларига бепул топширадилар.

Совет мутахассислари Руминия Халқ Республикасида химия ишлаб чиқариши, целлюлоза-қоғоз саноати, медицина ва шунга ўхшаш соҳалардаги баъзи масалалар билан танишадилар.

Конгресс очилди

ВАРШАВА, 13 декабрь. (ТАСС). Бугун Варшавада министрлар советининг саройида Қаршилик кўрсатиш ҳаракати қатнашчилари халқаро федерациясининг (ФИР) IV конгресси очилди. Конгрессда 22 мамлакатдан вакил бўлиб келган Қаршилик кўрсатиш ҳаракати миллий ташкилотларининг ҳамда фашистлар қўлида бўлган собиқ махбусларнинг делегациялари қатнашмоқдалар. Конгрессга ФИР раиси Э. Тибальди, ФИР бош секретари Ж. Тужас келдилар. СССР делегациясига уруш ветеранлари Совет комитетининг раиси Совет Иттифоқи маршали С. К. Тимошенко бошчилик қилмоқда.

ДУНЁ ХРОНИКАСИ

◆ Югославия граждан ҳаво флотининг самолётлари 1963 йилда 16 та халқаро ва 33 та ички линияларда учади.

◆ Хигасифудзи полигонида (Япония» Япония қуролли кучларининг қуруқликдаги қўшинлари билим юрти ўтказган маневрлар вақтида ўқланган снаряд портлаб кетган. Портлаш натижасида билим юрти курсантларидан бир киши ҳалок бўлган ва тўрт киши ярадор бўлган.

◆ Хитой Халқ Республикасининг химия саноати ўтган ой охирида йиллик пландан ташқари 400 минг тонна азот ўғитлари тайёрлаб берди.

◆ Америка ҳарбий кемалари фақат 10 кун ичида—30 ноябрдан 9 декабргача Корея Халқ Демократик Республикаси территориал сувларига олти марта разведка мақсадида бостириб кирди.

◆ Марокашда конституция лойиҳаси бўйича референдумнинг узил-кесил расмий натижалари аълон қилинди: 3.733.816 киши конституцияни ёқлаб, 113.199 киши эса унга қарши овоз берди.

◆ Монтевидеода атоқли испан шоири Рафаэль Альбертининг туғилганига 60 йил ва адабий фаолиятига 40 йил тўлишини нишонлаш ҳафталиги бошланди. Альберти ҳаётининг учдан бир қисмидан кўпроғини ватанидан ташқарида, асосан Жанубий Америка мамлакатларида ўтказишга мажбур бўлди.

(ТАСС).

ОБ-ҲАВО

Бугун Тошкентда ва областда ҳаво бироз булутланиб турсада, ёғингарчилик бўлмайди. Эрталаб Тошкентда 7—9, областда 4—9 даража совуқ бўлади. Кундузи Тошкентда 3—5 даража ва областда 0—5 даража иссиқ бўлади.

ТОШКЕНТ ОБ-ҲАВО БЮРОСИ.

ЎЗБЕКИСТОН МЕҲМОНЛАРИ

Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Польша Халқ Республикаси миллий мудофаа министри брони генерали М. Спихальский бошчилигида республикамизда меҳмон бўлиб турган Польша ҳарбий делегацияси 13 декабрь эрталаб Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида қабул қилинди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. М. Мусахонов қардош мамлакатдан келган меҳмонларни самимий табриклади.

Брони генерали М. Спихальский Ўзбекистонда делегация аъзолари самимий кутиб олинганлиги учун ташаккур изҳор қилди.

Суҳбат вақтида Польша Халқ Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Б. Яшчук, Польша Халқ Республикаси миллий мудофаа министрининг ўринбосарлари — Поляк Қўшини бош штабининг бошлиғи брони генерали Е. Бордзиловский, бош таълим инспектори дивизия генерали З. Душинский, Поляк Қўшини бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи дивизия генерали В. Ярузельский, шунингдек Польша Халқ Республикасининг СССРдаги элчихонаси ҳарбий денгиз ва ҳарбий ҳаво атташеси бригада генерали Я. Видэрковский ва польшалик бошқа меҳмонлар қатнашдилар.

Суҳбатда совет томонидан — Польша ҳарбий делегациясининг Совет Иттифоқи бўйлаб қилаётган сафарида делегацияга ҳамроҳ бўлган генерал-полковник Д. С. Жеребин ва генерал-лейтенант Г. Ф. Воронцов, шунингдек Туркистон ҳарбий округи қўмондонининг биринчи ўринбосари генерал-полковник Н. Г. Ляшченко, Ҳарбий кенгаш аъзоси, округ сиёсий бошқармасининг бошлиғи генерал-лейтенат Н. С. Демин, округ штабининг бошлиғи генерал-лейтенант П. И. Зализюк ва бошқалар қатнашдилар.

Суҳбат самимий, дўстона вазиятда ўтди.

АТЛАС

Қуёш зиёсида тиллолангандай
Кўзимни сеҳрлар сен кийган атлас.
Камалак сингари жилолангандай
Қалбимда уйғотар бир дунё ҳавас.

Қаршингда мот бўлиб анвои чаман,
Гўзаллик сирини излайди сендан.
Шабада атласинг ўйнатар экан,
Ойдин кечалар ҳам ҳусн олар ундан.

Муҳаббат боғида маст этганингдан,
Кўнгил дафтаримга шеър битганингдан,
Атлас киймасанг ҳам сени суярдим.
Атласни севишим билсайдинг агар,

Олдинроқ атласга ҳавас қўярдинг,
Эҳтимол, бир умр атлас киярдинг.

Барот **БОЙҚОБИЛОВ.**

ЎҚИБ ДАМ ОЛИНГ

★ ★ ★ ★ ★ ★

СЕВГИ ВА ФОЖИА

ТАҚРИЗ

«Зулм хазон қилган севги-ю, беному нишон қирилиб кетган инсонларни саодатли кунларимизда эслаб қуймоқликни фарз билиб, ушбу китобни ёзишни лозим топдим».

Ёзувчи Мирмуҳсин яқинда эълон қилинган «Чўри» номли повестининг хотимасида ана шу сўзларни тилга олган экан, у батамом ҳақли!

«Чўри» повестини ўқир экансиз, ана шу хўрланганларнинг фожиали тақдири кўз олдингизда намоён бўлади. Ёзувчи сизни шоҳнинг ҳашаматли қасрию, камбағалнинг каталак кулбаларидан олиб ўтади Сиз бу икки умумий картинанинг биринчисида виждонсизлик, зўравонлик, ноҳақлик билан, иккинчисида эса, озодликка интилувчи адолатпарварлик ва ҳақиқатгўйлик билан танишасиз.

Асарнинг марказий қаҳрамонларидан бири Бибигул. У — Қулмуҳаммад сарбознинг қизи. Бу образни ёзувчи катта муҳаббат ва меҳр билан яратган. Хон кишилари томонидан ўғирланган, номуси ишратхонада оёқ ости қилинган Бибигул бўйнини қаттиқроқ сиқабошлаган сиртмоқ — хон зулмидан бир амаллаб қутилиб қочади. Унинг саройдан қочиш процесси, бутун асар давомидаги чуқур психологик ҳолати, бўрилар билан олишишидаги кўрсатган жасорати тамоман табиий ва ҳаяжонли. Шунинг учун ҳам Бибигул образи мияга михланиб қолади. «Майли ўламан, лекин чўри бўлмайман!» — мана унинг эътиқоди. У тиз чўкиб яшашдан тик туриб ўлишни афзал билади. Бу исёнкор ва вафодор қиз неча дарбанд тоғлар оша, сувсиз қум кечиб қочиб келар экан, унинг мана шу қийин ва нозик дамлардаги ҳолати билан қизиқасиз.

Асарда Ниёзмурод образига ҳам катта ўрин берилган. Аввал оддий кулолчилик билан шуғулланган, сўнгра хоннинг буйруғи билан навкарликка олинган Ниёзмуроднинг босиб ўтган йўли ҳам анча қизиқарли тасвирланган. Лекин, бизнингча бу образни ишлашда ёзувчи сусткашлик қилган. Ниёзмуроднинг севгилиси Бибигул билан учрашиш картинаси, кейинроқ оломонга қўшилиб хонга қарши курашга отланиши сунъийроқ чиққан. Автор бу ўринда қуруқ баён билан чекланмай, қаҳрамон психологиясини чуқурроқ очиб берганда, тубанлик, зўравонликка қарши юзма-юз курашиш учун унда пайдо бўлган ўзгаришларнинг туб сабабларини янада чуқурроқ ва кенгроқ ифодалаганда, шубҳасиз, асарда драматизм кучайган бўларди.

Қулмуҳаммад — асарда яхши ишланган образлардан бири. У узоқ умрининг анчасини саройда хонга навкар бўлиб ўтказган. Урушда яраланиб, қартайиб қолгани сабабли навкарликдан бўшаб, тирикчиликни ўтказиш учун эски касби кулолчиликни давом эттиради. Унинг орзуси — ягоза қизи Бибигулни камбағал ва етим йигит Ниёзмуродга узатиш. Авваллари хонга эътиқоди зўр бўлган Қулмуҳаммадда аста-секин ўзгариш бўла бошлайди.

Хонга етти букилиб таъзим қиладиган, ҳатто унинг ёнини олиб, Пирназарни койиб берган сарбоз айниқса, жигарбанди Бибигулнинг ўғирланганидан қаттиқ қайғиради. Укаси Қулаҳмаднинг Бибигулни ўғирлаб, хон саройидаги ҳарамга олиб қочишнинг бош ташкилотчисилигини билиб дарғазаб бўлади. У мана шу қора кучлардан ўч олишга шайланади.

Солиғ-у, ҳақоратдан силласи қуриган халқ жонидан тўйиб, бир марднинг: «Қани, менинг орқамдан юринглар!» деган нидосини кутарди. Қулмуҳаммад ана шундай нидо билан майдонга чиқади. Қулаҳмад элликбоши оломон томонидан ўлдирилади. Аммо, қақшатғич курашга бел боғлаган, хоннинг тахту-бахтини совуришга қасд қилган халқ исёни бостирилади. Қулмуҳаммад, Ниёзмурод, Бибигул, Пирназар сингари довюраклар омонсиз курашда қаҳрамонона ҳалок бўладилар. Шундай қилиб Ниёзмурод билан Бибигул ўртасидаги муҳаббат чашмаси ҳам абадий кўмилиб қолади.

«Чўри» асари гарчи трагедик повесть бўлса ҳам, унда барча қаҳрамон ўлса ҳам, ўқувчида пессимистик кайфият туғдирмайди.

«Чўри» повести шубҳасиз, китобхон севиб ўқийдиган ҳаяжонли қисса бўлиб қолади.

Эшонқул ҲАЙДАРОВ.

ҲАҚ ВА ХУШОМАД

МАСАЛ

Катта йўлдан мол подаси ўтиб турарди,
Йўл бўйида Ғозу Ўрдак, Курка юрарди.
Йўлни кесиб, кўл томонга ўтар бўлди Ғоз.
Бунга Курка қилди эътироз:
— Ҳай-ҳай, ўтма! Сабр қил пича!
— Сенда ўзи юрак йўқ қилча.
— Ўл-э, қўрқоқ! Ҳайф сенга савлат!
Яна менга қилар насиҳат...
Куркани у жеркди шундай, чўзиб кекирдак.
Ғоз пинжига кириб шу дам бидирлар Ўрдак:
— Сизни кўрса, таъзим қилар ҳар хил жонивор.
Қорамолми, қорамолга берманг эътибор!
Қўрққанидан тўхтар у сўзсиз:
Чунки, ахир, эмас-ку кўзсиз!
— Ҳа-я, ошнам, — талтайди Ғоз, — ақлингга балли.
Курка сўтак буни сира англамас ҳали.
Юр-э, кетдик, иккаламиз қилайлик ялло,
Ул данвангиги сенга ўхшаб бўлармиди доно.
Сал ўтмаёқ қийқирди Ғоз синиб оёғи —
Тўзон ичра шапкўр молнинг эзмиш туёғи.
Бу кулфат худди шу палла
Ўрдакка ҳам бўлди насиба...

Ямин **ҚУРБОНОВ.**

„ЕЛПИҒИЧ"

Янгилик

ШАНБА ОҚШОМИДА

ИККИ КИШИ БИР СОАТДА 80—100 СИГИРНИ СОҒАДИ

Николай Ратушев ва Андрей Видрин институтни тамомлагач, Олмаота областидаги Жанашар совхозига ишга келдилар. Ёш инженерлар бу ерда мавжуд аппаратларга қараганда анча мукаммал бўлган янги соғиш установкаси яратишни ўйлаб кўрдилар.

Конструкциялар устида олиб борилган изланишлар муваффақиятли якунланди. «Елпиғич» деб аталадиган СССРда биринчи ярим автомат соғиш установкаси яратилди ва Қозоғистон, Сибирь ҳамда мамлакатнинг бошқа районларидаги айрим колхоз ва совхозларда пайдо бўлди. Яқинда бу установка СССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида монтаж қилинди.

Кичкина бошқариш пультида оқ халатли сут соғувчи ўтирибди. У ўрнидан жилмай механик равишда эшикларни очади ва 12 та сигир оғилга киради. Кнопка босилади ва сигирларнинг елини иссиқ душ билан ювилади. Оригинал электронагреватель тез ва бехато ишлайди. Пультда электротермометр бўлиб, унинг стрелкаси сувнинг иситилиш даражасини хушёрлик билан кўрсатиб туради.

Сут соғиш бошланади. Шу заҳотиёқ сигнал лампочкаси ёнади. Овқат тақсимлагич ҳаракатга кела бошлайди. У соғиш установкаси тепасида монтаж қилинган бўлиб, электромотор ёрдамида охирларга ем солади.

Сут оқиб борадиган найларга ўрнатилган махсус датчиклар соғиш жараёнининг боришини кузатиб туради. У ёки бу сигир сут беришни тўхтатса тегишли лампочка ўчади.

Янги такомиллаштан ярим автомат соғиш установкаси «елпиғич»да соғиш ана шундай амалга оширилади. Бу установка «арча», «карусель» ва бошқа типдаги соғиш установкаларидан бир қатор процессларнинг автоматлашганлиги билан фарқ қилади. Жумладан, бунда сигирларнинг кириши ва чиқиши, емнинг берилиши ва тақсимланиши, соғиш процессини кузатиб бориш, сувни иситиш автоматлашган. Установканинг яхши хусусияти шундаки, бунда оғиллар елпиғич шаклида жойлашади. Бу аппаратда бор-йўғи икки киши ишлаб, бир соат давомида 80—100 сигирни соға олади.

Михаил ПАВЛОВ.
(АПН)

БИЛАСИЗМИ?

! Бир гектар ерга экилган буғдой ростмана пишгунча шунча кўп сув ичадики, агар у ичадиган сувни бир гектар ерга текис қилиб қуйилса, 30 сантиметр чуқурликдаги кўл ҳосил бўлар эди.

! Асаларининг узоқ яшаши унинг қачон дунёга келганига боғлиқ. Агар у июнда «туғилган» бўлса 48 кунда, агар июлда бўлса 20 кунда ўлади. Кузда очилган асаларилар кўп яшайди, яъни келгуси йилнинг май ойигача, баъзилари эса 10 ойгача яшайдилар.

! Илоннинг кўзлари кўз қовоқлари билан ҳимоя қилинган, илонлар кўзлари очиқ ҳолда ухлайди. Балиқларнинг ҳам ухлаганда кўзлари очиқ бўлади.

ТЕЛЕВИЗОР

15 ДЕКАБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Концерт** (Тошкент шаҳар Киров район Пионерлар уйи бадиий ҳаваскорлари ижросида), 18.35 — **Пахта далаларидан дараклар ва Телевизион янгиликлар,** 18.50 — **Оталар сўзи — ақлнинг кўзи** (ота-оналар учун). 19.30 — **Совет Ўзбекистони** киножурнали, 19.40 — **Мўл ҳосил учун телевизион** журнали ва **концерт** (далада ишлаётганлар учун).

Рус тилида: 21.00 — **Пахта далаларидан дараклар ва Телевизион янгиликлар,** 21.15 — **Неаполитан қўшиқлари,** 21.40 — **Чет эл кинохроникаси, Одамлар ва йиртқичлар** кинороманининг биринчи қисми.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 21.00 — **Тошкент янгиликлари,** 21.15 — **Қўшиқлар,** 21.35 — **Уч денгиз оша** номли бадиий фильмнинг биринчи серияси.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/XII да **Театр ёш артистларининг ижодий кечаси.** 16/XII да кундуз **Боғчасарой фонтани,** кечқурун **Чио-Чио-Сан.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/XII да **Тобутдан товуш,** 16/XII да кечқурун **Мирзо Улуғбек.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/XII да **Алпомиш,** 16/XII да **Икки билагузук.**

ЁШ ТАМОШАБИНЛАР ТЕАТРИ БИНОСИДА — 16 ва 17/XII да **Ўзбек давлат филармонияси солистларининг концертлари.** Ўзбекистон ССР халқ артистлари **К. Отаниёзов, Ш. Раҳимова, Ғ. Абдураҳмонов,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Қ. Миркаримова,** филармония солисти **Н. Қулабдуллаев** ва бошқалар қатнашади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **Украина цирки артистларининг** гастроли. Цирк майдонида қизиқчилардан **Байда, Копит, Кравцов ва Казаченколар** тамоша давомида қатнашади. Тамоша кеч соат 7 яримда бошланади. Якшанба куни 3 марта тамоша кўрсатилади. (кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда).

КИНО

Умрбод сен билан — «ВАТАН», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Етти азамат — «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Зўрақи жинни — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 3 ярим, кеч 5 ва 7 да), «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Оргозолик бандитлар — «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Граф Монте-Кристо (1 ва 2-серияси) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12 ва кеч 8-40 да).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («Ташкентская правда») — орган Ташкентского обкома и горкома Коммунистической партии Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 25 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари — 25885. Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик ва маҳаллий ахборот бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат ва транспорт бўлимлари — 33786. Секретариат — 34808. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 26334, 33262, 30249, 30250, 30253.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.
Р. 14021. Нашр. Р. 1744.